Valiokunnan mietintö LaVM 17/2026 vp─ HE 25/2026 vp

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 25/2026 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:
- sivistysvaliokunta SiVL 7/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallitusneuvos Anne Hartoneva, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Anna-Liisa Sandvik, oikeusministeriö
- opetusneuvos Minna Bálint, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Maarit Palonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- johtaja Pauli Nieminen, Rikosseuraamuslaitos
- muutosjohtaja Anu Autio, Rikosseuraamuslaitos
- johtaja Marko Hokkanen, Rikosseuraamuslaitos
- johtaja Riitta Kari, Rikosseuraamuslaitos
- yksikönpäällikkö Johanna Huusko, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK)
- yliopettaja Laura Saarinen, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK)
- yksikönpäällikkö Tuomas Hanhikangas, Sukevan vankila
- yksikönpäällikkö Tomi Tuovinen, Turun vankila
- majuri, henkilöstöasiantuntija Mikko Heikkilä, Rajavartiolaitos
- tulliylitarkastaja Päivi Kelhä, Tulli
- lehtori Janika Lindström, Laurea-ammattikorkeakoulu
- toimitusjohtaja Sanna Sunikka, Rikoksettoman elämän tukisäätiö (RETS)
- puheenjohtaja Seija Mäenpää, Vankilavirkailijain Liitto VVL r.y.
- professori Matti Tolvanen
- apulaisprofessori Markus Kaakinen

Valmis
5.0

- apulaisprofessori Jyri Paasonen
- kriminaalipolitiikan dosentti Jussi Pajuoja

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- A-klinikkasäätiö
- Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- professori Olli Mäenpää
- apulaisprofessori Anu Mutanen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Rikosseuraamuslaitoksesta annettua lakia sekä vankeuslakia, tutkintavankeuslakia, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia ja eräitä muita rikosseuraamusten täytäntöönpanoa koskevia lakeja. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi uusi laki rikosseuraamusalan tutkinnosta. Laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta kumottaisiin.

Esityksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain säännöksiä muutettaisiin vastaamaan Rikosseuraamuslaitoksessa toteutettavan kaksivaiheisen organisaatiouudistuksen toisen vaiheen tavoitteita. Uudistuksen tarkoituksena on kehittää Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisten tehtävien hoitamista niin, että järjestelyt olisivat yhdenmukaiset vuonna 2022 toteutetun organisaatiouudistuksen ensimmäisen vaiheen kanssa. Tavoitteena on, että näillä järjestelyillä kyettäisiin vastaamaan Rikosseuraamuslaitoksen muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin. Pääosin kyse olisi siitä, että uudistetaan rikosseuraamuskeskusten johtamisjärjestelmää sekä vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen sisäisiä rakenteita ja toimintoja. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävän hoitamisen tukeminen ja yhdenmukaisten toimintatapojen varmistaminen. Muutos edellyttäisi Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain sekä rikosseuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamista muun muassa siten, että rikosseuraamuskeskusten organisointi ja päätöksentekotoimivaltasääntely vastaisivat Rikosseuraamuslaitoksen rakenteita ja toimintojen järjestämistä koskevaa uudistuskokonaisuutta. Virkanimikkeitä ja erityisiä kelpoisuusvaatimuksia koskeva sääntely on Rikosseuraamuslaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Pääosa uudistuksesta toteutettaisiin virkarakennetta, työjärjestyksiä, virkamiesten tehtävänkuvia, toimintaprosesseja ja toimintakäytäntöjä koskevilla muutoksilla, joista päättää Rikosseuraamuslaitos.

Esityksen mukaan rikosseuraamusalan koulutus vastaisi edelleen ammatillisten perustustutkintojen ja ammattitutkintojen vaativuustasoa. Uudistuksella rikosseuraamusalan koulutuskäytänteitä lähennettäisiin joiltakin osin ammatilliseen koulutukseen. Rikosseuraamusalan tutkinnon nykyisten koulutusjärjestelyjen ohella otettaisiin käyttöön järjestely, jossa jonkin muun ammatillisen koulutuksen jo suorittaneet, Rikosseuraamuslaitoksessa vartijan määräaikaisessa virassa työskentelevät voisivat työn ohessa suorittaa kyseisen tutkinnon. Rikosseuraamusalan tutkinnon lisäksi soveltuva korkeakoulututkinto säilyisi vartijan tehtäviin kelpoisuuden antavana koulutuksena. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus kuuluu Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen

vastuualueeseen, joten koulutuskeskuksen hallintoa koskeva sääntely siirrettäisiin Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin. Laintasoista sääntelyä edellyttävistä rikosseuraamusalan tutkintoon johtavan koulutuksen sisältöä ja järjestelyjä sekä opiskelijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevista asioista säädettäisiin uudessa rikosseuraamusalan tutkinnosta annettavassa laissa.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta hankkia laissa säädetyin edellytyksin julkisia hallintotehtäviä sisältäviä ja rikosseuraamusten täytäntöönpanoon liittyviä Rikosseuraamuslaitoksen toimia tukevia ja avustavia toimintoja yksityisiltä palvelutuottajilta. Kyse olisi esimerkiksi päihdehuollon järjestöjen tuottamista rikoksettoman elämän tukemisen toiminnoista. Rikosseuraamuslaitos tekee jo nykyisin tällaisia hankintoja. Tässä yhteydessä hankinnoista säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksesta annetussa laissa perustuslain 124 §:n tarkoittamalla tavalla.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esitys sisältää rikosseuraamusalaa koskevia säännösehdotuksia kolmesta eri aihealueesta.

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen edellyttämissä muutoksissa on kyse muun muassa virkanimikkeistä. Uudistuksen pääosa toteutetaan Rikosseuraamuslaitoksen päätöksillä muuttamalla muun muassa virkarakennetta, työjärjestystä, tehtävänkuvia ja toimintakäytäntöjä.

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmää ehdotetaan vuorostaan uudistettavaksi muun muassa siten, että vartijan ammatillisen tutkinnon voi suorittaa myös työn ohella opiskellen. Lakivaliokunta on saanut uudistuksesta sivistysvaliokunnan lausunnon yleisen koulutusjärjestelmän, koulutusyhteistyön ja -jatkumojen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI-toiminnan) kannalta (SiVL 7/2026 vp). Lausuntoa käsitellään jäljempänä tarkemmin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säännöksiä tiettyjen rikosseuraamusten täytäntöönpanoon ja tutkintavankeuden toimeenpanoon liittyvien tukevien ja avustavien palvelujen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta.

Lakivaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistaminen

Rikosseuraamusalan ammatillinen tutkinto

Erityisenä kelpoisuusvaatimuksena vartijan virkaan edellytetään rikosseuraamusalan ammatillista tutkintoa tai soveltuvaa korkeakoulututkintoa. Rikosseuraamusalan ammatillinen tutkinto suoritetaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa (jäljempänä myös koulutuskeskus).

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmää uudistetaan vartijan ammatillisen tutkinnon suorittaneiden määrän lisäämiseksi. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen nykyisin järjestämän ammatillisen tutkinnon suorittamistavan (jäljempänä opiskelijamalli) rinnalle ehdotetaan otettavaksi käyttöön malli, jossa vartijan ammatillisen tutkinnon voi suorittaa myös työn ohella opiskellen (jäljempänä työssäoppimismalli). Työssäoppimismalliin voivat hakeutua sellaiset Rikosseuraamuslaitoksessa vartijan määräaikaisessa virkasuhteessa toimivat henkilöt, jotka ovat jo suorittaneet muun ammatillisen tutkinnon ja jotka on arvioitu alalle soveltuviksi. Uudistuksella ei ole vaikutusta erityiseen kelpoisuusvaatimukseen soveltuvan korkeakoulututkinnon osalta, vaan se säilyy vartijan tehtäviin kelpoisuuden antavana koulutuksena jatkossakin. Uudistus ei saadun selvityksen mukaan myöskään poista sitä, että vankiloihin otetaan edelleen erityisesti sijaisuustarpeiden vuoksi myös muita vartijan koulutusvaatimuksen täyttämättömiä kuin työssäoppimismallin edellytykset täyttäviä henkilöitä. Siten, vaikka sinänsä tavoitteena on, ettei vartijana toimisi kouluttamattomia henkilöitä, tavoite ei saadun selvityksen mukaan ole aivan lähiaikoina toteuttavissa.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on yleisesti pidetty välttämättömänä, että Rikosseuraamuslaitos saa vartijan tehtäviin riittävästi asianmukaisesti koulutettua henkilökuntaa. Ehdotetun työssäoppimismallin ei kuitenkaan katsota juurikaan lisäävän koulutettujen vartijoiden määrää. Sitä pidetään myös nykyisessä vankiloiden yliasutustilanteessa ja henkilöstövajeessa epärealistisena ja sen katsotaan vaarantavan koulutuksen laadun ja voivan johtaa osaamisen tason vaihteluun. Huomiota on kiinnitetty myös kansainväliseen kehitykseen, jossa esityksestä poiketen vartijakoulutusta muutetaan aikaisempaa pidemmäksi ja vaativammaksi, nostetaan koulutus- ja tutkintotasoa sekä kehitetään alalle sopivuuden arviointia. Vaihtoehtona on tuotu esiin, että uuden mallin käyttöönoton sijasta Rikosseuraamuslaitoksen tulisi lisätä koulutuskeskuksen resursseja niin, että se pystyisi nykyisellä opiskelijamallilla kouluttamaan tarvittavan määrä uusia vartijoita.

Lakivaliokunta katsoo, että rangaistuksen lainmukainen sekä vankien ja henkilöstön kannalta turvallinen täytäntöönpano edellyttää, että kaikissa vankiloissa on riittävästi asianmukaisen koulutuksen saanutta henkilökuntaa. Rikosseuraamuslaitoksen tilanne on kuitenkin käytännössä ollut jo pitkään haasteellinen. Lakivaliokunta on muun muassa oikeudenhoidon ensimmäistä selontekoa (VNS 13/2022 vp) käsitellessään kiinnittänyt huomiota Rikosseuraamuslaitoksen taloudellisten voimavarojen ja henkilöstöresurssien riittämättömyyteen toiminnan laajuuteen, käytössä olevaan laitosrakenteeseen ja täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin nähden (ks. LaVM 31/2022 vp). Selontekoa koskevassa mietinnössä (s. 9) todetaan muun muassa, että rikosseuraamusalalta on vuodesta 2006 alkaen vähennetty noin 570 henkilötyövuotta valtion

tuottavuusohjelman perusteella. Samaan aikaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa on koulutettu liian vähän uusia vartijoita ja kouluttamattomien vartijoiden osuus on kasvanut (vuonna 2020 lähes 10 %). Henkilöstöresurssien niukkuuden vuoksi vangeille ei kyetä järjestämään riittävästi rikoksettomuuteen valmentavaa toimintaa eikä seuraamusten sisältöjä kyetä tuottamaan siten kuin Rikosseuraamuslaitokselle on tavoitteeksi asetettu. Henkilöstöresurssien riittämättömyyden vuoksi henkilöstö joutuu usein työskentelemään yksin.

Eduskunta on lakivaliokunnan mietinnön pohjalta edellyttänyt oikeudenhoidon rahoitusvajeen korjaamista sekä rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämistarpeiden ja -mahdollisuuksien selvittämistä (EK 84/2022 vp).

Oikeudenhoidon selonteon myötä Rikosseuraamuslaitoksen määrärahoja on merkittävästi vahvistettu, mutta tästä huolimatta laitoksen tilanne on haasteellinen (ks. esim. LaVL 6/2026 vp, LaVL 7/2025 vp, LaVL 1/2025 vp ja LaVL 11/2024 vp). Vastikään julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2027—2030 käsitellessään lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota vankimäärän voimakkaaseen kasvuun ja vankiloiden korkeaan täyttöasteeseen (ks. LaVL 6/2026 vp). Henkilöstöä on kuitenkin edelleen liian vähän suhteessa vankimäärään, ja suhdeluku heikkenee jatkuvasti, sillä vankimäärän kasvun on ennakoitu jatkuvan. Tilanteen vuoksi vankilat joutuvat käytännössä turvautumaan yhä enemmän alalle kouluttamattomiin vartijoihin (v. 2025 noin 13 %).

Vartijapulan taustalla vaikuttavat siten paitsi henkilöstön määrän myös vartijakoulutuksen opiskelijamäärän leikkaukset. Rikosseuraamusalan ammatilliseen koulutukseen on koko 2010-luvun otettu vuosittain 40 opiskelijaa. Vaikka määrää on 2020-luvulla nostettu merkittävästi ja opiskelijamäärä on kuluvana vuonna 160, koulutuksesta ei valmistu riittävästi kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä vastaamaan Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstötarpeita. Saadun selvityksen mukaan kyse on noin 200:sta uudesta koulutetusta vartijasta vuosittain. Tämä johtuu uusien vankiloiden ja vankilaosastojen henkilöstötarpeesta, vankiloiden lisävankipaikoista sekä henkilöstön eläköitymisestä.

Lakivaliokunta pitää kelpoisuusvaatimusten täyttävien koulutettujen vartijoiden puutetta vakavana ongelmana, joka tulee pyrkiä ratkaisemaan, jotta tilanne ei entisestään heikkene. Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmää on siten tarpeen uudistaa. Koska rikosseuraamusalan nykyinen koulutusjärjestelmä tuottaa tasalaatuista osaamista, täyttää kansainväliset suositukset ja opetus on laadukasta, uudistuksen tarve ei kohdistu niinkään koulutuksen sisältöön, vaan sen järjestämistapaan.

Koulutusta uudistettaessa on valiokunnan mukaan olennaista huolehtia siitä, ettei rikosseuraamusalan koulutuksen laatu ja sen myötä vartijoiden osaaminen heikkene. Vanginvartijan työssä on kyse turvallisuuden ja järjestyksen ylläpidosta vankiloissa sekä vankien oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun varmistamisesta. Vartijan työ on merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tehtäviin sisältyy itsenäistä harkintaa, voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttöä sekä perusoikeuksiin puuttuvia tarkastus- ja turvaamistoimenpiteitä. Koulutuksen tulee siten jatkossakin tuottaa tasalaatuista ja yhtenäistä osaamista.

Saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta on päätynyt puoltamaan ehdotetun työssäoppimismallin käyttöönottoa. Vaikka työssäoppimismalli koskee alustavien arvioiden mukaan joitakin kymmeniä henkilöitä vuositasolla eikä se siten yksin ratkaise vartijapulaa, valiokunta katsoo, että se on tärkeä lisäkeino nostaa koulutettujen vartijoiden määrää nykyisen opiskelijamallin opiskelijamäärän lisäämisen rinnalla. Asian arvioinnissa valiokunta on kiinnittänyt huomiota seuraaviin seikkoihin.

Valiokunta pitää ehdotetussa työssäoppimismallissa myönteisenä erityisesti sitä, että se mahdollistaa rikosseuraamusalan tutkinnon suorittamisen laajasti eri puolilla maata vankilaverkostoa hyödyntäen. Nykyisessä opiskelijamallissa koulutus on maantieteellisesti pitkälti keskitettyä, sillä opetus tapahtuu käytännössä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa Vantaalla, mikä voi maantieteellisesti kauempana asuvien kannalta eri syistä vähentää koulutuksen houkuttelevuutta tai jopa estää siihen osallistumisen. Ehdotetun työssäoppimismallin voidaan siten arvioida osaltaan edistävän rikosseuraamusalan koulutuksen saavutettavuutta ja siten myös tutkinnon suorittamisen houkuttelevuutta ja alalle hakeutuvien määrää. Myös sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota koulutuksen saavutettavuuden parantumiseen erityisesti niille, joille opiskelu koulutuskeskuksessa Vantaalla on vaikeaa esimerkiksi perhe-, työ- tai välimatkasyistä (ks. SiVL 7/2026 vp, s. 3).

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että työssäoppimismallissa on kyse nykyistä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opiskelijamallia täydentävästä väylästä, sillä nykyinen väylä säilyy uudistuksen jälkeenkin selvästi suurempana tutkinnon suorittamisen tapana. Työssäoppimismalli poikkeaa myös kohderyhmältään nykyisestä opiskelijamallista, joten väylät eivät tässä suhteessa kilpaile toistensa kanssa.

Työssäoppimismallin kohderyhmänä ovat henkilöt, jotka jo työskentelevät määräaikaisessa virkasuhteessa vartijana, ovat alalle soveltuvia ja joilla on muu ammatillinen tutkinto. Kyse ei siten ole siitä, että henkilö otetaan vartijan määräaikaiseen virkasuhteeseen siksi, että hänet on hyväksytty suorittamaan tutkintoa työssäoppimismallin mukaisesti, vaan henkilön tulee jo työskennellä tällaisessa virkasuhteessa. Tämä helpottaa myös alalle soveltuvuuden arvioimista.

Työssäoppimismallin kohderyhmältä edellytetään lisäksi muuta ammatillista tutkintoa. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan on välttämätöntä hyödyntää alalle aikovien jo hankkimaa osaamista. Esimerkkinä muusta ammatillisesta tutkinnosta tuodaan esiin sosiaali- ja terveysalan ja turvallisuusalan tutkinnot (ks. HE, s. 31, 57 ja 58). Edellä mainitut tutkinnot tai se, että tutkinnon tulee olla rikosseuraamusalalla hyödyllinen, ei kuitenkaan ilmene säädöstasolta. Valiokunta pitää aiheellisena, että muu ammatillinen tutkinto on rikosseuraamusalalla hyödyllinen ja sen voidaan arvioida lisäävän vartijan työssä tarvittavia valmiuksia. Valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin kuvatuin tavoin tällaisen muutoksen tekemistä ehdotettuun sääntelyyn.

Esityksen mukaan opiskelijaksi pyrkivän tulee pyynnöstä antaa tarvittavat tiedot sen arvioimiseksi, onko hän sopiva rikosseuraamusalan työhön. Tällaisia ovat muun muassa tiedot henkilön yhteyksistä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Ehdotettu sääntely koskee sekä nykyistä opiskelijamallia että ehdotettua työssäoppimismallia. Valiokunta pitää tällaisten tietojen saamista

perusteltuna, sillä on tärkeää pyrkiä ennalta ehkäisemään rikollisessa toiminnassa mukana olevien mahdollisuuksia päästä työskentelemään rikosseuraamusalalla (ks. myös HE, s. 58).

Sivistysvaliokunta nostaa lausunnossaan esiin pedagogisen osaamisen ja tasalaatuisuuden turvaamisen haasteen työssäoppimismallin mukaisessa koulutuksessa ja pitää tärkeänä varmistaa, että myös työssäoppimisväylän kautta suoritettavan tutkinnon sisällöt määritellään selkeästi huolellisella valmistelulla. Lisäksi lausunnossa tuodaan esiin huoli siitä, että kahden opintoväylän välille voi syntyä eriarvoisuutta myös opintososiaalisten etujen, ohjauksen ja opintosuoritusten arvioinnin osalta (ks. SiVL 7/2026 vp).

Lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan myös työssäoppimismallissa opiskelu on tutkintosäännön ja opetussuunnitelman mukaista. Koulutuksen tavoitteet, laajuus ja opetuksen sisältö ovat samat molemmilla väylillä. Tutkinnon sisällön ja opiskelijoiden osaamisen tasalaatuisuus ja yhtenäisyys varmistetaan siten tutkintosäännöllä ja opetussuunnitelmalla. Lisäksi ne varmistetaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen tehtävillä ja vastuulla rikosseuraamusalan tutkinnon järjestämisessä. Koulutuskeskuksen opettajilla on pedagogista osaamista, ja he vastaavat opiskelijoiden opettamisesta sekä heidän osaamisensa arvioinnista molemmilla väylillä. Oppiaineiden opetuksen, esimerkiksi lainsäädäntöä koskevan opetuksen sekä voimankäyttö-, palo- ja pelastustoimi- ja ensiapukoulutuksen, antavat siten koulutuskeskuksen opettajat. Vankilat ja työpaikkaohjaajat eivät vastaa opetuksesta. Lisäksi toiminnalliset aineet, kuten palo- ja pelastusturvallisuus, voimankäyttö ja ensiapu, opetetaan aina lähiopetuksena. Opetus voi toteutua joko Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa tai joissain valituissa vankiloissa, joiden tilat ja välineet soveltuvat koulutukseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opetusta on sekä opiskelija- että työssäoppimismallissa tarkoitus muuttaa nykyistä monimuotoisemmaksi kattamaan paitsi lähiopetusta myös itsenäistä etäopiskelua. Monimuoto-opetus voi osaltaan lisätä opintojen suorittamisen joustavuutta ja koulutuksen saavutettavuutta (ks. myös SiVL 7/2026 vp, s. 3). Lakivaliokunnan mielestä on kuitenkin tärkeää, että itsenäisesti suoritettavien etäopintojen aiheet ja määrä harkitaan huolella sekä huolehditaan etäopintojen suorittamisen valvonnasta.

Lakivaliokunta myös painottaa, että uudistuksen toteuttaminen edellyttää Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen riittävistä resursseista huolehtimista sekä sitä, että työpaikkaohjaajilla on riittävä osaaminen ja ajankäyttö ohjaustehtäviin. Tässä suhteessa on myönteistä, että koulutuskeskukseen on jo perustettu kolme uutta opettajan virkaa ja työpaikkaohjaukseen on kohdennettu määräaikaisia lisäresursseja vastaamaan kasvaneeseen opiskelijamäärään. Resurssien riittävyyttä tulee kuitenkin seurata ja arvioida tarkoin ja säännöllisesti sekä ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin, jos aihetta ilmenee.

Rikosseuraamusalaa opiskelevien etuuksien osalta lakivaliokunta toteaa, että nykyistä opiskelijamallia koskee oikeusministeriön antama asetus rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyvistä opintososiaalisista eduista (501/2012). Asetuksen mukaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskus korvaa opiskelijalle opiskeluun kuuluvien matkojen matkakustannukset valtion matkustussäännön mukaisesti työharjoittelujaksoja lukuun ottamatta (1 §). Lisäksi koulutuskeskus järjestää tarvittaessa virkasuhdetta vailla olevalle opiskelijalle maksuttoman majoituksen siten, että etusijalla ovat opiskelijat, joiden vakituinen

asunto on yli 80 kilometrin päässä koulutuskeskuksesta (2 §). Koulutuskeskus järjestää virkasuhdetta vailla olevalle opiskelijalle opetuspäivinä myös maksuttoman aterian. Asetuksen 3 §:n mukaan opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010).

Ehdotetussa työssäoppimismallissa vuorostaan opiskelijat ovat määräaikaisessa vartijan virkasuhteessa Rikosseuraamuslaitokseen koko opintojensa ajan. Tällöin heihin sovelletaan samaa lainsäädäntöä ja virkaehtosopimusta kuin muihinkin Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehiin. Heidän asemansa virkamiehinä vaikuttaa siten siihen, miten heidän palkkauksestaan tai muista ehdoista ohjeistetaan. Työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevat saavat virkasuhteen mukaiset edut, kuten työterveyshuollon. Työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevilla on määräaikaisessa virkasuhteessa ollessaan myös siihen kuuluva virkavastuu.

Koska esityksen valiokuntakäsittelyssä on kiinnitetty huomiota eri malleissa rikosseuraamusalaa opiskelevien etuuksien ja aseman eroihin, lakivaliokunta on pyytänyt valtiosääntöoikeuden asiantuntijalta lausunnon siitä, liittyykö esityksessä ehdotettuun sellaista eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentissa tarkoitettua epäselvyyttä, minkä johdosta lakivaliokunnan tulisi pyytää hallituksen esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Lakivaliokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan kysymys eri malleissa opiskelevien etuuksista ja asemasta on merkityksellinen perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuusperusoikeuden kannalta. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tällä yleisellä yhdenvertaisuuslausekkeella ilmaistaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva pääperiaate. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Lausekkeella ei kuitenkaan edellytetä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi sukupuolen, alkuperän, kielen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Valiokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa pidetään valtiosääntöoikeudelliselta kannalta ilmeisenä, että eri malleissa opiskelevien etuuksiin ja laajemminkin heidän asemaansa ja vastuukysymyksiin liittyy eroavuutta. Perustuslainmukaisuuden arvioinnin kannalta lausunnossa pidetään keskeisenä, että työssäoppimismallissa opiskelijat ovat määräaikaisessa vartijan virkasuhteessa, toisin kuin opiskelijamallin mukaisesti tutkintoa suorittavat, mikä vaikuttaa luonnollisesti opiskelijoiden asemaan, vastuisiin ja sovellettavaan etuusjärjestelmään. Lausunnon mukaan eri malleissa opiskelevien olosuhteet eivät siten ole samanlaiset sillä tavalla, että perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuuden vuoksi välttämättä edellytettäisiin eri malleissa opiskelevien samanlaista kohtelua.

Valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan perustuslainmukaisuusarvioinnissa on syytä ottaa huomioon myös ehdotetun koulutusjärjestelmäuudistuksen tavoite varmistaa riittävä koulutetun valvontahenkilöstön saaminen rikosseuraamusalalle ja koulutusjärjestelmän uudistamistarve alan työvoimapulaan vastaamiseksi. Lisäksi huomionarvoisena pidetään, että esityksen taustalla on eduskunnan edellyttämä koulutuksen kehittämistarve (EK 84/2022 vp). Tarvetta ja tavoitteenasettelua voidaan lausunnon mukaan pitää sellaisena pyrkimyksenä

yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn, jonka perusteella perustuslain 6 § ei estä sitä, että opiskelijoita voidaan asettaa erilaiseen asemaan. Lausunnossa arvioidaan, että ehdotettua oppisopimusjärjestelmän kaltaista mallia voidaan pitää mahdollisena perustuslain 6 §:n estämättä. Lausunnon mukaan ehdotetusta johtuvat erot eivät ole myöskään mielivaltaisia tai kohtuuttomia eivätkä silläkään tavalla muodostu perustuslain 6 §:n kannalta ongelmallisiksi. Kyse ei ole myöskään perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisten syrjintäkieltojen alaan kuuluvasta eri asemaan asettamisesta. Lausunnossa päädytään siten siihen, ettei arvioitavassa asiassa ole sellaista epäselvyyttä perustuslainmukaisuudesta, että asiassa syntyisi eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaista velvoitetta pyytää lausuntoa perustuslakivaliokunnalta.

Lakivaliokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan oikeusministeriössä valmistellaan syksyllä 2026 koulutusuudistukseen liittyen uusi opintososiaalisia etuuksia koskeva asetus, jonka valmistelussa lähdetään siitä, että nykyiset opiskelijamallin mukaiset opintososiaaliset etuudet säilytetään. Rikosseuraamuslaitos on saadun selvityksen mukaan sitoutunut nykyisten etuuksien säilyttämiseen. Valmistelussa myös selvitetään, onko opiskelijamallin mukaisesti tutkintoa suorittavien opiskelijoiden opintososiaalisia etuuksia taloudellisia mahdollisuuksia parantaa.

Lakivaliokunnan mielestä rikosseuraamusalan tutkinnon suorittamisen eri mallien etuuksien eroavaisuutta voidaan edellä esitetyn valossa pitää hyväksyttävänä. Valiokunta kuitenkin korostaa nykyisen opiskelijamallin opintososiaalisten etuuksien säilyttämisen tärkeyttä. Kyse on paitsi nykyisen opiskelijamallin mukaisesti opiskelevien etuuksien lähentämisestä suhteessa ehdotetun työssäoppimismallin mukaisesti opiskelevien etuuksiin myös opiskelijamallin mukaisen koulutuksen houkuttelevuuden edistämisestä.

Koulutusuudistuksen suhde yleiseen koulutusjärjestelmään, koulutusyhteistyöhön sekä tutkimus-kehitys- ja innovaatiotoimintaan

Vuonna 2013 rikosseuraamusalan tutkintokoulutus yhdistettiin aikaisempaa tiiviimmin Laurea-ammattikorkeakoulun järjestämään sosionomitutkintoon. Yhteistyön mukaisesti Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa vartijan tutkinnon suorittanut henkilö on voinut edetä suoraan, yhteishakuun osallistumatta rikosseuraamusalan sosionomiopintoihin. Taustalla on ollut tarve saada enemmän korkeakoulutettua henkilöstöä Rikosseuraamuslaitoksen valvonnan ja ohjauksen tehtäviin.

Hallituksen esityksen mukaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskus luopuu nykymuotoisesta yhteistyöstä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa eikä yhteistyöstä enää jatkossa säädetä laissa. Tarkoituksena on, että koulutuskeskus keskittyy jatkossa rikosseuraamusalan tutkintokoulutuksen ja täydennyskoulutuksen järjestämiseen koulutuskeskuksen koulutusresurssien riittävyyden turvaamiseksi ja akuuttiin henkilöstöpulaan vastaamiseksi (ks. HE, s. 30).

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemissa Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen ja Laurea-ammattikorkeakoulun koulutusyhteistyötä on pidetty merkityksellisenä työelämässä edellytettävän osaamisen ja jatko-opintokelpoisuuden varmistamisen kannalta. Lisäksi

yhteistyön on katsottu luoneen yhteyden TKI-toiminnan, koulutuksen ja käytännön työn välille. Huomiota on kiinnitetty myös koulutuspolkuun Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta ja Laurea-ammattikorkeakoulusta Itä-Suomen yliopistoon.

Saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta puoltaa Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen ja Laurea-ammattikorkeakoulun nykymuotoisesta lakisääteisestä yhteistyöstä luopumista ottaen muun muassa huomioon, että koulutuskeskuksen ammattikorkeakouluyhteistyö on jo nykyisin ollut yhtä ammattikorkeakoulua laajempaa. Lakisääteisestä yhteistyöstä luopuminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö koulutuskeskus voi tehdä jatkossa yhteistyötä Laurea-ammattikorkeakoulun tai muiden ammattikorkeakoulujen kanssa, vaan se voi jatkua koulutusuudistuksen jälkeenkin. Myös sivistysvaliokunta toteaa, että vaikka ammattikorkeakoulun kanssa tehtävää yhteistyötä ei sidota enää lakisääteisesti tiettyyn oppilaitokseen, koulutuskeskus voi tuottaa ammattikorkeakouluille rikosseuraamusalan opetus- ja koulutuspalveluja sopimuksen perusteella (SiVL 7/2026 vp). Lakivaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin tärkeänä, että ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävä yhteistyö turvataan jatkossakin.

Sivistysvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota myös tietoperustan kehittämisen tärkeyteen rikosseuraamusalalla samoin kuin TKI-yhteistyön ylläpitämiseen ja kehittämiseen rikosseuraamusalaan profiloituneiden korkeakoulujen kanssa. Sivistysvaliokunta korostaa, että esitetyssä koulutusuudistuksen valmistelussa ja toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että rikosseuraamusalan TKI-toiminnan jatkuvuus turvataan ja että koulutusjärjestelmään ei synny umpiperiä siten, että tutkinnon suorittaneella ei ole mahdollisuutta jatkaa koulutuspolkuaan (SiVL 7/2026 vp, s. 5).

Lakivaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan edellä esitettyihin huomioihin ja korostaa sen tärkeyttä, että Rikosseuraamuslaitos jatkaa ja kehittää korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden yhteistyökumppaneidensa kanssa tehtävää koulutuksen ja TKI-toiminnan yhteistyötä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rikosseuraamuslaitos tekee TKI-toimintayhteistyötä esimerkiksi korkeakoulujen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, hyvinvointialueiden sekä kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Erityisen merkittävää on tiivis yhteistyö Pohjoismaiden ja Viron kanssa. Saadun selvityksen mukaan koulutusuudistuksella ei ole vaikutusta Rikosseuraamuslaitoksen edellytyksiin tehdä tutkimusta. Rikosseuraamuslaitoksen tutkimustoiminnasta vastaa Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualueeseen kuuluva strategiayksikkö, jonka tutkijat tekevät rikosseuraamusalaa koskevaa tutkimusta ja tuottavat laajasti alan tilastoja. Tutkimusyhteistyö on tiivistä niin yliopistojen, korkeakoulujen kuin muidenkin tutkimusta tekevien tahojen kanssa sekä Suomessa että ulkomailla. Valiokunta painottaa, että edellä kuvatun yhteistyön laatu ja sujuvuus tulee taata nyt tehtävän uudistuksen jälkeenkin. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkimustoiminta on hyödyllistä myös Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toiminnan kannalta. Valiokunta korostaa, että koulutuskeskuksen mahdollisuudet seurata alan keskeistä tutkimusta on koulutuksen kehittämisen kannalta keskeistä.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asema

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta säädetään koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006). Sen mukaan koulutuskeskuksen tehtävänä on järjestää rikosseuraamusalan ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta ja täydennyskoulutusta sekä harjoittaa toimialaansa liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Koulutuskeskuksessa on johtokunta, jonka tehtävänä on kehittää, seurata ja tukea koulutuskeskuksen toimintaa sekä ratkaista oikaisuvaatimukset ja muut sen toimivaltaan säädetyt asiat (2 §). Johtokunnan jäsenet edustavat opetusalaa, rikosseuraamusalaa ja sen sidosryhmiä sekä muuta koulutuskeskuksen toiminnan kannalta keskeistä asiantuntemusta. Lisäksi koulutuskeskuksella on yksikönpäällikkö, jonka tehtävänä on muun muassa johtaa ja kehittää koulutuskeskuksen toimintaa (4 §) sekä ratkaista koulutuskeskukselle kuuluvat asiat (5 §). Laissa säädetään myös rikosseuraamusalan tutkintoon johtavasta koulutuksesta sekä opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on aikoinaan kuulunut Vankeinhoitolaitoksen organisaatioon ja sittemmin Rikosseuraamuslaitoksen organisaatioon. Vuonna 2022 voimaan tulleessa Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen ensimmäisessä vaiheessa koulutuskeskus liitettiin osaksi Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualuetta (Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 3 §:n 4 mom.). Muutosta perusteltiin sillä, että koulutuskeskuksen tulisi toimia aikaisempaa kiinteämmässä yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen muun kehittämistoiminnan kanssa (ks. HE, s. 19). Koulutuskeskuksen hallintoa ei kuitenkaan organisaatiouudistuksessa yhdenmukaistettu muun organisaation kanssa, vaan asia jätettiin ratkaistavaksi koulutusjärjestelmän uudistamisen eli nyt käsiteltävän esityksen yhteydessä.

Nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan, että koulutuskeskuksen hallinto yhtenäistetään Rikosseuraamuslaitoksen muun organisaation kanssa. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan, että koulutuskeskuksen hallintoa koskevat säännökset siirretään Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetusta laista ja valtioneuvoston asetuksesta Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin ja valtioneuvoston asetukseen. Samalla Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettu laki ja valtioneuvoston asetus kumotaan ja koulutusta koskeva sääntely siirretään ehdotettuun uuteen lakiin rikosseuraamusalan tutkinnosta ja sitä koskevaan valtioneuvoston asetukseen (ks. HE, s. 29). Organisatorisesti koulutuskeskuksen asema ei muutu, sillä se säilyy vuonna 2022 toteutetun organisaatiouudistuksen mukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen yksikkönä. Myöskään koulutuskeskuksen asema oppilaitoksena ei muutu, mitä ilmentää esityksen mukaan se, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen nimi säilyy (ks. HE, s. 40).

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen hallinnon yhdenmukaistamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen kanssa esityksessä ehdotetaan koulutuskeskuksen johtokunnan lakkauttamista ja johtokunnan tehtävien siirtämistä toimivaltaisille virkamiehille, pääosin Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalle. Esityksessä ei pidetä tarkoituksenmukaisena, että johtokunta, joka on kollegiaalinen toimielin, ratkaisee muun muassa yksilöä koskevia päätösasioita, esimerkiksi opiskelijoiden oikaisuvaatimuksia, jotka koskevat opiskeluoikeuden menettämistä, opiskeluoikeuden keskeyttämistä, varoituksen antamista ja koulutuksesta erottamista (ks. HE, mm. s. 30). Rikosseuraamuslaitoksessa mikään

muu kollegiomuotoinen toimielin ei käytä päätösvaltaa hallintoasioissa, joten Rikosseuraamuslaitoksen nykyisessä johtamisjärjestelmässä johtokuntatyyppinen toimielin on poikkeus.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa johtokunnan lakkauttamista on vastustettu ja kannettu huolta ehdotettujen muutosten vaikutuksista koulutuskeskuksen asemaan. Ehdotetun muutoksen arvioidaan näyttävän pyrkimykseltä siirtää ohjaus- ja määräysvaltaa pedagogisesti koulutetulta opetushenkilöstöltä operatiiviselle johdolle. Johtokunnan lakkauttamisen katsotaan merkitsevän koulutuksen kehittämisen kapea-alaistumista ja oikeusturvan vaarantumista.

Valiokunta toteaa, että vaikka esitys ei edellä todetuin tavoin merkitse organisatorista muutosta Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asemaan, ehdotukset koulutuskeskusta koskevan oman lain kumoamisesta sekä hallintoa ja koulutusta koskevan sääntelyn siirtämisestä yhtäältä Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin ja toisaalta ehdotettuun uuteen rikosseuraamusalan tutkinnosta annettuun lakiin ovat koulutuskeskuksen kannalta merkityksellisiä. Niiden myötä koulutuskeskuksen yksikönpäällikön asema rinnastuu nykyistä selvemmin Rikosseuraamuslaitoksen vastuualueiden muihin yksikönpäälliköihin ja koulutuskeskuksen päätöksentekovalta kaventuu. Esimerkiksi tutkintosäännöstä ja opetussuunnitelmasta päättäminen siirretään johtokunnalta sekä koulutuskeskuksen henkilökunnan nimittäminen yksikönpäälliköltä kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalle. Toisaalta, vaikka päätösvalta kaventuu ja siirtyy Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaisille virkamiehille, mainitut päätökset tehdään ehdotetun sääntelyn mukaan koulutuskeskuksen yksikönpäällikön esityksestä. Valiokunta pitää tätä olennaisena päätösten asianmukaisen valmistelun turvaamiseksi. Valiokunta pitää keskeisenä myös sitä, että pääosa rikosseuraamusalan koulutuksen järjestämistä ja tutkinnon suorittamista koskevasta päätöksentekotoimivallasta kuuluu esityksen mukaan jatkossakin koulutuskeskuksen yksikönpäällikölle. Valiokunta korostaa myös, että opetussuunnitelman valmistelutyö ja muu koulutuksen suunnitteluvastuu kuuluvat edelleen koulutuskeskuksen tehtäviin.

Valiokunta on päätynyt pitämään esitystä myös tältä osin hyväksyttävänä. Ottaen kuitenkin huomioon valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esiin tullut huoli Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen johtokunnan lakkauttamisesta ja sen vaikutuksista, se katsoo, että koulutuskeskuksen ja rikosseuraamusalan koulutuksen monipuolisen asiantuntijuuden turvaamiseksi on aiheellista perustaa laajapohjainen yhteistyöelin. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selvitetyin tavoin säädettäväksi neuvottelukunnasta, joka toimii koulutuskeskuksen yhteydessä. Neuvottelukunnan tehtävänä on kehittää, seurata ja tukea Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toimintaa sekä rikosseuraamusalan koulutusta ja sen laatua, edistää yhteistyötä ammattioppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa sekä tukea koulutuskeskusta TKI-yhteistyössä. Neuvottelukunnassa tulee olla laajapohjainen, monipuolinen edustus edellä mainittujen tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi. Neuvottelukunnan jäsenten valinta tulee toteuttaa edellä mainitut tehtävät huomioiden. Valiokunta painottaa, että siirtymä johtokunnasta neuvottelukuntaan on toteutettava huolellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Rikosseuraamusalan koulutuksen laadun ja kehittämisen varmistamiseksi valiokunta pitää olennaisena myös sitä, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen yksikönpäälliköltä

edellytetään jatkossakin erityisenä kelpoisuusvaatimuksena tieteellistä jatkotutkintoa ja pedagogista osaamista.

Seuranta

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistus on merkittävä, minkä vuoksi lakivaliokunta edellyttää, että sen toimivuutta ja vaikutuksia seurataan tarkoin ja jos aihetta ilmenee, ryhdytään viipymättä korjaaviin toimeenpiteisiin. Myös sivistysvaliokunta korostaa seurannan ja arvioinnin tärkeyttä (SiVL 7/2026 vp, s. 5). Seurattava on muun muassa uudistuksen vaikutuksia koulutettujen vartijoiden määrään, koulutuksen ja osaamisen laatuun sekä opiskelijoiden asemaan eri koulutusväylillä. Myös työpaikkaohjaajien osaamista ja mahdollisuuksia ohjata opiskelijoita tulee seurata. Niin ikään Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen taloudellisten resurssien riittävyyttä sekä uudistuksen vaikutuksia rikosseuraamusalan veto- ja pitovoimaan sekä koulutusyhteistyöhön, opintopolkujen jatkumoihin sekä TKI-toimintaan tulee seurata. Seurattava on myös Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen hallintoa koskevien muutosten toimivuutta ja vaikutuksia. Edellä mainituista seikoista tulee antaa lakivaliokunnalle selvitys vuoden 2030 loppuun mennessä. Valiokunta ehdottaa edellä esitetystä lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuus hankkia palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä siitä, että Rikosseuraamuslaitos voi hankkia tiettyjä rikosseuraamusten täytäntöönpanoon ja tutkintavankeuden toimeenpanoon liittyviä tukevia ja avustavia palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta. Käytännössä Rikosseuraamuslaitos hankkii tällaisia palveluja jo nykyisin. Kyse on Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa tukevista ja avustavista tehtävistä, jotka liittyvät rikosseuraamusta suorittaville ja tutkintavangeille järjestettävään työhön, opiskeluun, kuntoutukseen, vapaa-ajantoimintaan tai muuhun vastaavaan toimintaan (ks. HE, s. 32).

Esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksesta annettua lakia täydennettäväksi siten, että laissa säädetään muun muassa yksityistä palveluntuottajaa koskevista vaatimuksista, palveluntuottajan velvollisuuksista ja palveluntuottajan kanssa tehtävän sopimuksen sisällöstä. Lakivaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä perusteltuna ja tarpeellisena ehdottaen jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa eräitä täsmennyksiä ja täydennyksiä säännösehdotuksiin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

1 luku. Rikosseuraamuslaitoksen tehtävät ja organisaatio

2 §. Rikosseuraamuslaitoksen tehtävät. Pykälän mukaan Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on muun muassa varmuusvankeuden täytäntöönpano. Varmuusvankeudesta ehdotetaan säädettäväksi toisessa hallituksen esityksessä (HE 14/2026 vp), jonka käsittely eduskunnassa on vielä kesken. Pykälä tulee siten poistaa. Myös *johtolausetta* tulee tämän vuoksi tarkistaa.

2 a luku. Julkisen hallintotehtävän siirtäminen yksityiselle palveluntuottajalle

7 a §. Palvelun hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta. Ehdotetussa pykälässä säädetään Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta hankkia järjestämisvastuullaan olevia, toimintaansa tukevia ja avustavia palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelun hankkiminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Kun kyse on yksityisoikeudellisesta toiminnasta, jossa järjestämisvastuu on viranomaisella, toimintaa pidetään julkisena hallintotehtävänä (ks. HE, s. 84). Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslain 124 §:ssä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen.

Esityksen perusteluissa julkisen hallintotehtävän käsitteestä on omaksuttu verraten laaja tulkinta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä johtuu siitä, että pykälässä on kyse Rikosseuraamuslaitoksen toimintojen monipuolisesta tehtäväkokonaisuudesta, johon liittyy vankiloiden toimintaympäristössä erityispiirteitä. Tämän katsotaan puoltavan sitä, että säännösperusteisesti varmistutaan sellaistenkin ostopalvelutehtävien hankinnoista, jotka eivät välttämättä täysin yksiselitteisesti kuulu julkisen hallintotehtävän käsitteen piiriin. Sääntelyn piiristä rajautuvat kuitenkin esityksen perusteluista ilmenevin tavoin luonteeltaan teknistyyppiset toiminnot, kuten Rikosseuraamuslaitoksen järjestämisvastuulla olevat kiinteistöhuolto- ja siivoustehtävät sekä kalusteiden ja vastaavien hankinnat, vaikka Rikosseuraamuslaitos hankkisi niitä yksityiseltä palveluntuottajalta (ks. HE, s. 84).

Pykälän *1 momentin* viimeisessä virkkeessä rikosseuraamusten täytäntöönpanoa tai tutkintavankeuden täytäntöönpanoa koskevaa päätöksentekovaltaa sisältävät tehtävät rajataan yksityiseltä palvelujentuottajalta hankittavissa olevien tehtävien ulkopuolelle. Niissä on kyse merkittävän julkisen vallan käytöstä. Valiokunnan mukaan virkettä on tarpeen täydentää, jotta myös muut tehtävät, joihin kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä, rajataan palvelujen hankinnan ulkopuolelle. Valiokunta ehdottaa lisäksi sääntelyn selkeyttämiseksi, että virke siirretään pykälän *uudeksi 4 momentiksi.*

Pykälän *3 momentissa* säädetään Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa tukevista ja avustavista hallinnollisista palveluista. Valiokunta ehdottaa, että säännöksessä yksilöidään ehdotettua täsmällisemmin, mitä tällaiset palvelut ovat.

7 c §. Hankittavan palvelun sopimusehdot. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Rikosseuraamuslaitoksen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa sovittavista

ehdoista. Asiasta ei ole välttämätöntä säätää lain tasolla, mutta ehdotettu sääntelytapa vastaa muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 15 §:ää, jossa säädetään hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan välillä tehtävän sopimuksen sisällöstä. Kyseistä pykälää vastaavasti ehdotetun pykälän *uudeksi 1 momentiksi* on aiheellista lisätä säännös Rikosseuraamuslaitoksen velvollisuudesta varmistaa, että se pystyy huolehtimaan yksityiselle palveluntuottajalle siirtämistään tehtävistä muun muassa mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa, muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Pykälän momenttien numerointi muuttuu tällöin yhtä suuremmaksi.

7 d §. Yksityisen palveluntuottajan ja sen henkilöstön velvollisuudet. Valiokunta ehdottaa pykälän *1 momentin 1 kohtaan* kielellistä muutosta sekä viittauksen lisäämistä myös viranomaisten julkisuutta koskevaan lainsäädäntöön.

7 f §. Yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavaa palvelua koskevat viittaussäännökset.

Pykälän *1 momenttiin* on tehty kielellinen korjaus.

Pykälän *2 momentin* mukaan yksityisen palveluntuottajan palveluksessa olevien hoitaessa 7 a §:ssä tarkoitettuja tehtäviä heihin sovelletaan rikoslain rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta. Virkavastuusäännös perustuu perustuslain 124 §:n vaatimuksiin. Koska perustuslain 124 §:ää sovelletaan niihin tehtäviin, joissa on kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, valiokunta ehdottaa momentin sanamuodon täsmentämistä. Lisäksi momenttia on tarpeen täydentää, jotta rikosoikeudellinen virkavastuu kohdistuu myös vuokrattuihin työsopimussuhteessa oleviin henkilöihin.

Rikosoikeudellisen virkavastuun on perusteltua koskea myös yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön lakimääräisen toimielimen tai johdon jäsentä sekä itsenäistä ammatinharjoittajaa heidän hoitaessaan 7 a §:ssä tarkoitettuun palveluun sisältyviä julkisia hallintotehtäviä. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan *uuden 3 momentin* lisäämistä pykälään.

2. Laki rikosseuraamusalan tutkinnosta

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Koulutuksen järjestäminen. Yleisperusteluissa esittämäänsä viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 4 momentti* neuvottelukunnasta ja että tämä huomioidaan myös pykälän otsikossa. Valiokunnan ehdottaman momentin mukaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toiminnan ja rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämiseksi, seuraamiseksi ja tukemiseksi sekä koulutuskeskuksen ja yleisen koulutusjärjestelmän toimijoiden yhteistyön edistämiseksi koulutuskeskuksen yhteydessä voi toimia valtioneuvoston asettama neuvottelukunta. Tarkemmat säännökset neuvottelukunnan nimestä, tehtävistä, asettamisesta, jäsenistä ja toiminnan järjestämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunta katsoo, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toiminnan sekä rikosseuraamusalan koulutuksen kehittäminen, seuranta ja tukeminen edellyttävät laajapohjaisen yhteistyöelimen perustamista. Neuvottelukunnan tehtävänä on kehittää, seurata ja tukea

koulutuskeskuksen toimintaa sekä rikosseuraamusalan koulutusta. Neuvottelukunta seuraa koulutuksen laatua, edistää yhteistyötä ammattioppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa sekä tukee koulutuskeskusta TKI-yhteistyössä. Neuvottelukunnan tehtävät edellyttävät laajapohjaista, monipuolista edustusta.

3 luku. Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

9 §. Opiskelijaksi ottamisen edellytykset. Pykälän *1 momentin 2 kohdassa* säädetään työssäoppimismallin mukaisen rikosseuraamusalan tutkintoon johtavan koulutuksen edellytyksistä. Sen mukaan yhtenä edellytyksenä on, että henkilö on hakuajan päättymiseen mennessä suorittanut toisen asteen ammatillisen tutkinnon. Edellä yleisperusteluissa esittämäänsä viitaten valiokunta pitää perusteltuna, että jo hankittu ammatillinen tutkinto on rikosseuraamusalaa ja Rikosseuraamuslaitoksen vartijan työtä hyödyttävä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että kohtaa täsmennetään siten, että kyseisen tutkinnon tulee sisältää Rikosseuraamuslaitoksen vartijan työssä tarvittavaa osaamista. Tällaisia ovat esimerkiksi turvallisuusalan sekä sosiaali- ja terveysalan tutkinnot (ks. myös HE, s. 58). Valiokunta painottaa, ettei arviointia aiemman tutkinnon hyödyllisyydestä pidä tehdä liian kevyesti, ja katsoo tarpeelliseksi luoda tarkoituksenmukaisen arviointikehikon tämän mittaamiseksi.

5 luku. Opiskelun keskeyttäminen, opiskeluoikeuden menettäminen ja kurinpito

19 §. Opiskelun keskeyttäminen. Valiokunta ehdottaa pykälän *1 momentissa* tarkoitettujen opiskelun keskeyttämistä koskevien perusteiden täydentämistä.

20 §. Opiskeluoikeuden menettäminen. Valiokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin* 2 kohdassa tarkoitettuja opiskeluoikeuden menettämistä koskevia perusteita täsmennetään.

5. Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Johtolause. Johtolauseesta on korjattu virheellinen vuosiluku lain numerossa.

11. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

12. lakiehdotuksen perusteluihin viitaten valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä.

12. Laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta (Uusi)

15 §. Yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa ja oikeus saada ja luovuttaa tietoa.

Käsiteltävällä hallituksen esityksellä on yhteys hallituksen esitykseen laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2025 vp). Eduskunta on hyväksynyt lastensuojelulakia koskevaan esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 20.5.2026. Kyseiseen esitykseen on sisältynyt lakiehdotus Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta. Kyseinen muutos tulee voimaan 1.10.2026. Yhteensovitussyistä lakivaliokunta

ehdottaa, että Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetun lain 15 §:ssä käytetty yksikön päällikön nimike muutetaan johtajaksi vastaavasti kuin nyt käsiteltävän esityksen 1. lakiehdotuksessa.

Edellä mainitulla Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetulla lailla on kumottu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annettu laki (1379/2010). Käsiteltävään hallituksen esitykseen sisältyvä kyseisen lain 6 §:n muutosehdotus on tämän vuoksi käynyt tarpeettomaksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 25/2026 vp sisältyvät 3., 4. ja 6.—10. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 25/2026 vp sisältyvät 1., 2. ja 5. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Eduskunta hyväksyy uuden 12. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan uusi lakiehdotus)***

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 25/2026 vp sisältyvän 11. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. ***(Valiokunnan lausumaehdotus)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (221/2022) ~~2 §,~~ 3 §:n 4 momentti, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 3 momentti ja 6 §, sekä

lisätään lakiin uusi 2 a luku seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 17/2026 vp

1 luku

Rikosseuraamuslaitoksen tehtävät ja organisaatio

~~2 §~~

~~*Rikosseuraamuslaitoksen tehtävät*~~

~~Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen valvonta, nuorisorangaistuksen, yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, ehdottoman vankeusrangaistuksen, sakon muuntorangaistuksen, yhdistelmärangaistuksen ja varmuusvankeuden täytäntöönpano, ehdonalaiseen vapauteen päästettyjen valvonta sekä tutkintavankeuden toimeenpano. Lisäksi Rikosseuraamuslaitos hoitaa muut sille säädetyt tehtävät.~~

3 §

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatio

— —

Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisestä ja ohjauksesta vastaavaan vastuualueeseen kuuluu rikosseuraamusalan tutkintoon johtavaa koulutusta ja täydennyskoulutusta antava Rikosseuraamusalan koulutuskeskus -niminen yksikkö.

— —

4 §

Rikosseuraamuskeskuksen tehtävät

— —

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, rikosseuraamuskeskuksen tehtävänä on suorittaa muut Rikosseuraamuslaitoksen vastuualueiden sille erikseen määräämät tehtävät. Rikosseuraamuslaitoksen vastuualueet voivat määrätä rikosseuraamuskeskuksen tehtäväksi toisen rikosseuraamuskeskuksen tai vastuualueen tehtäviä sekä vastuualueen tehtäväksi rikosseuraamuskeskuksen tehtäviä, jos se on tarpeen rangaistusten täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon tavoitteiden saavuttamisen, työn tasaamisen, erityisosaamisen tai muun erityisen syyn vuoksi.

2 luku

Rikosseuraamuslaitoksen johtaminen ja asioiden ratkaiseminen

5 §

Johtaminen

— —

Rikosseuraamuskeskusta johtaa rikosseuraamuskeskuksen johtaja. Yhdyskuntaseuraamustoimistoa johtaa yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja. Vankilaa johtaa vankilan johtaja. Rikosseuraamuskeskuksen muuta yksikköä johtaa yksikönpäällikkö.

6 §

Asioiden ratkaiseminen

Pääjohtaja ratkaisee koko Rikosseuraamuslaitosta koskevat, vastuualueen johtaja vastuualuetta koskevat, rikosseuraamuskeskuksen johtaja rikosseuraamuskeskusta koskevat sekä yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja, vankilan johtaja ja rikosseuraamuskeskuksen muun yksikön yksikönpäällikkö omaa yksikköään koskevat asiat, jollei niitä ole säädetty taikka Rikosseuraamuslaitoksen tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Pääjohtaja voi yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu laitoksen muulle virkamiehelle. Vastuualueen johtaja sekä rikosseuraamuskeskuksen johtaja sekä yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja, vankilan johtaja ja rikosseuraamuskeskuksen muun yksikön yksikönpäällikkö voivat yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan asiassa, jonka ratkaiseminen on muualla kuin laissa uskottu hänen alaiselleen virkamiehelle.

2 a luku

Julkisen hallintotehtävän siirtäminen yksityiselle palveluntuottajalle

7 a §

Palvelun hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

Rikosseuraamuslaitos voi hankkia vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan vankeuslaissa (767/2005), valvotusta koevapaudesta annetussa laissa (629/2013), yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (400/2015) ja yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (801/2017) tarkoitetun rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden edistämisessä sekä tutkintavangin tutkintavankeuslaissa (768/2005) tarkoitetun toimintamahdollisuuden järjestämisessä tarvittavia työhön, opiskeluun, kuntoutukseen, vapaa-ajantoimintaan tai muuhun vastaavaan toimintaan

liittyviä, Rikosseuraamuslaitoksen omaa toimintaa tukevia ja avustavia palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelun hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. ~~Tässä tarkoitetussa tukevassa ja avustavassa toiminnassa ei hoideta tehtäviä, joihin kuuluu rikosseuraamusten täytäntöönpanoa tai tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaa päätöksentekovaltaa.~~

Rikosseuraamuslaitos voi hankkia vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa tarkoitetun ruokahuollon ja elintarvikkeiden ja henkilökohtaisten käyttöesineiden ostamismahdollisuuden sekä vankien ja tutkintavankien kuljettamisessa tarvittavan kuljetuspalvelun ja ajoneuvon yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelun hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet osallistuvat edellä tarkoitettuun vanginkuljetukseen, vastaavat kuljetuksen valvonnasta ja vartioinnista sekä käyttävät heille laissa säädettyjä toimivaltuuksia, joilla varmistetaan kuljetuksen asianmukainen sujuminen. Yksityinen palveluntuottaja vastaa siitä, että tässä tarkoitettuja vanginkuljetustehtäviä hoitavat työntekijät täyttävät tehtävän edellyttämät ajotaitovaatimukset ja että palveluun kuuluva kuljetuskalusto täyttää tehtävän edellyttämät turvallisuustekniset vaatimukset.

Rikosseuraamuslaitos voi hankkia omaa toimintaansa tukevia ja avustavia asiakirjojen ja tietojen vastaanottamista ja tallentamista rekisteriin sekä muita hallinnollisia palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelun hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tässä tarkoitettu hankinta voi koskea myös vuokrattua henkilöstöä, joka ei ole työsuhteessa Rikosseuraamuslaitokseen, mutta joka toimii työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla Rikosseuraamuslaitoksen johdon ja valvonnan alaisena.

Tässä pykälässä tarkoitetussa Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa tukevassa ja avustavassa toiminnassa ei hoideta tehtäviä, joihin kuuluu rikosseuraamusten täytäntöönpanoa tai tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaa päätöksentekovaltaa taikka puuttumista muulla merkittävällä tavalla rikosseuraamusta suorittavan henkilön tai tutkintavangin oikeuksiin tai velvollisuuksiin. (Uusi)

Rikosseuraamuslaitos ohjaa ja valvoo yksityiseltä palveluntuottajalta hankkimaansa palvelua. Rikosseuraamuslaitos pitää luetteloa tässä luvussa tarkoitetuista palveluntuottajista.

Yksityinen palveluntuottaja vastaa palvelun lainmukaisesta sekä hankinnasta tehdyn sopimuksen ja Rikosseuraamuslaitoksen ohjeiden mukaisesta tuottamisesta.

7 b §

Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset

Yksityisellä palveluntuottajalla on oltava palvelun sisältöön ja laajuuteen nähden riittävä osaaminen, palveluksessaan toiminnan edellyttämä ammattihenkilöstö sekä muut riittävät toimintaedellytykset. Yksityisen palveluntuottajan on nimettävä toiminnasta vastaava vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on varmistaa, että lain- ja sopimuksenmukaiset vaatimukset täyttyvät palvelua tuotettaessa.

7 c §

Hankittavan palvelun sopimusehdot

Hankkiessaan palveluja 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla sopimukseen perustuen Rikosseuraamuslaitoksen on varmistettava, että se pystyy huolehtimaan myös tämän lain nojalla yksityiselle palveluntuottajalle siirtämistään tehtävistä sopimuksen voimassa ollessa ja sen päättyessä sekä mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa, muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. (Uusi)

Kun Rikosseuraamuslaitos hankkii 7 a §:n 1—3 momentissa tarkoitetun palvelun vastikkeellisena, Rikosseuraamuslaitoksen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa on sovittava:

1) hankittavien palvelujen sisällöstä, määrästä, laadusta ja toteutuksesta;

2) tehtäviä suorittavien henkilöiden riittävän ammattitaidon varmistavista menettelyistä;

3) palveluntuottajan toiminnan yhteydessä syntyneiden henkilötietojen lainmukaisen käsittelyn yksityiskohdista;

4) käytännön järjestelyistä, joilla Rikosseuraamuslaitos huolehtii yksityisen palveluntuottajan toteuttaman palvelun ohjaamisesta ja valvonnasta;

5) yksityisen palveluntuottajan vakavaraisuuden ehdoista ja toteamisesta;

6) sopimuksen mukaisesta korvauksesta sekä korvauksen alentamisesta ja sen maksamisesta pidättäytymisestä yksityisen palveluntuottajan virheen perusteella;

7) osapuolten velvollisuudesta ilmoittaa palvelua koskevista muutoksista, joilla voi olla olennaista vaikutusta sopimuksen mukaisten tehtävien hoitamiseen;

8) sopimuskaudesta sekä sopimuksen irtisanomisesta ja purkamisesta;

9) sopimuksen päättymiseen, sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteeseen, muihin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuudesta.

Kun Rikosseuraamuslaitos hankkii 7 a §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun palvelun vastikkeettomana tai 3 momentissa tarkoitettuna henkilöstön vuokrauksena, Rikosseuraamuslaitoksen ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa on sovittava 2 momentin 1, 3, 4, 7 ja 8 kohtien mukaisista asioista.

Kun Rikosseuraamuslaitos hankkii 7 a §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun vähäisenä pidettävän palvelun kertaluonteisesti tai satunnaisesti, Rikosseuraamuslaitoksen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa on sovittava palvelun sisältö huomioon ottaen riittävistä rikosseuraamusta suorittavien ja tutkintavankien valvontaa ja yksityisyydensuojaa koskevista seikoista.

7 d §

Yksityisen palveluntuottajan ja sen henkilöstön velvollisuudet

Edellä 7 a §:ssä tarkoitetun yksityisen palveluntuottajan ja sen henkilöstön on tämän lain mukaisessa toiminnassaan noudatettava:

1) omaa toimialaansa, rikosseuraamusten täytäntöönpanoa, tutkintavankeuden toimeenpanoa, ~~ja~~ henkilötietojen käsittelyä ja viranomaistoiminnan julkisuutta koskevassa sekä muussa lainsäädännössä säädettyjä ~~toiminnan sisältö- ja laatu~~vaatimuksia;

2) palvelujen tuottamisesta tehtyä sopimusta;

3) Rikosseuraamuslaitoksen antamia ohjeita.

Palveluntuottaja on velvollinen antamaan Rikosseuraamuslaitokselle sopimuksen noudattamisen valvontaa varten tarpeelliset tiedot toiminnastaan.

Palveluntuottaja eikä sen palveluksessa oleva henkilö saa ilmaista sivulliselle tässä luvussa tarkoitettua tehtävää hoitaessaan saamaansa salassa pidettävää tietoa.

7 e §

Oikeus saada tietoja

Rikosseuraamuslaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada yksityisen palveluntuottajan työntekijältä kyseiseen toimintaan osallistuvaa rikosseuraamusta suorittavaa henkilöä tai tutkintavankia koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen Rikosseuraamuslaitoksen kyseiselle henkilölle järjestämän toiminnan toteuttamiseksi tai rikosseuraamuksen täytäntöönpanon taikka tutkintavankeuden toimeenpanon turvallisuuden varmistamiseksi.

Yksityisen palveluntuottajan työntekijällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada Rikosseuraamuslaitokselta rikosseuraamusta suorittavaa henkilöä tai tutkintavankia koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä 7 a §:ssä tarkoitetun toiminnan toteuttamiseksi.

7 f §

Yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavaa palvelua koskevat viittaussäännökset

Yksityiselle palveluntuottajalle ja hänen palveluksessaan oleville, tässä luvussa tarkoitetuissa tehtävissä toimiville työntekijöille tehtävästä turvallisuusselvityksestä säädetään turvallisuusselvityslaissa (726/2014).

Yksityisen palveluntuottajan palveluksessa oleviin ja vuokrattuihin työsopimussuhteessa oleviin ~~hoitaessa 7 a §:ssä tarkoitettuja tehtäviä heihin~~ sovelletaan rikoslain (39/1889) 40 luvun rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, heidän hoitaessaan 7 a §:ssä tarkoitettuun palveluun sisältyviä julkisia hallintotehtäviä.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön lakimääräisen toimielimen tai johdon jäseneen sekä itsenäiseen ammatinharjoittajaan heidän hoitaessaan 7 a §:ssä tarkoitettuun palveluun sisältyviä julkisia hallintotehtäviä. (Uusi)

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavien palvelujen hankintamenettelystä säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016).

7 g §

Palvelun hankkimisesta päättäminen

Rikosseuraamuslaitoksen puolesta päätöksen valtakunnallisen palvelun hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta tekee asianomaisen vastuualueen johtaja ja rikosseuraamuskeskusta koskevan palvelun hankkimisesta kyseisen rikosseuraamuskeskuksen johtaja. Hankintapäätöksessä tulee perustella palvelun hankinnan tarkoituksenmukaisuus.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä muualla laissa säädetään yhdyskuntaseuraamustoimiston yksikönpäälliköstä, koskee tässä laissa tarkoitettua yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajaa ja mitä muualla laissa säädetään vankilan yksikönpäälliköstä, koskee tässä laissa tarkoitettua vankilan johtajaa.

Tämän lain tullessa voimaan yhdyskuntaseuraamustoimiston yksikönpäällikön käsiteltävinä olevat asiat siirtyvät yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan ja vankilan yksikönpäällikön käsiteltävinä olevat asiat siirtyvät vankilan johtajan käsiteltäviksi.

Päätökset virkojen muuttamisesta ja henkilöstön sijoittamisesta tekee ennen lain voimaantuloa pääjohtaja tai Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty Rikosseuraamuslaitoksen muu virkamies.

Tämän lain voimaan tullessa Rikosseuraamuslaitoksen yksityisten palveluntuottajien kanssa tekemät voimassa olevat sopimukset tulee tehdä tämän lain 7 c §:n mukaisiksi vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

_____

2.

Laki

rikosseuraamusalan tutkinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Rikosseuraamusalan tutkinnon tarkoitus ja tavoitteet

Rikosseuraamusalan tutkinto valmistaa opiskelijan rikosseuraamusalan ohjaus- ja valvontatehtäviin. Tutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet rangaistusten tavoitteelliseen, turvalliseen, vaikuttavaan sekä yksilön ihmisarvoa ja -oikeuksia kunnioittavaan täytäntöönpanoon.

Rikosseuraamusalan tutkinto antaa Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (290/2022) 7 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn kelpoisuuden vartijan virkaan.

2 §

Koulutuksen järjestäminen ja neuvottelukunta

Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualueeseen kuuluva Rikosseuraamusalan koulutuskeskus järjestää rikosseuraamusalan tutkintoon johtavaa koulutusta. Koulutuskeskuksen hallinnosta säädetään Rikosseuraamuslaitoksesta annetussa laissa (221/2022) ja valtioneuvoston asetuksessa.

Rikosseuraamusalan tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyvä työssäoppiminen järjestetään rikosseuraamuskeskuksen yksikössä.

Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtaja vahvistaa vuosittain tutkintoon johtavan koulutuksen aloituspaikkojen määrän koulutuskeskuksen yksikönpäällikön esityksestä.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toiminnan ja rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämiseksi, seuraamiseksi ja tukemiseksi sekä koulutuskeskuksen ja yleisen koulutusjärjestelmän toimijoiden yhteistyön edistämiseksi koulutuskeskuksen yhteydessä voi toimia valtioneuvoston asettama neuvottelukunta. Tarkemmat säännökset neuvottelukunnan nimestä, tehtävistä, asettamisesta, jäsenistä ja toiminnan järjestämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella. (Uusi)

3 §

Opetuskieli

Tutkinnon opetuskieli on suomi. Opetusta annetaan myös ruotsin kielellä ja tilapäisesti muullakin kielellä.

Opiskelija saa käyttää opiskelijavalinnassa ja kokeissa joko suomen tai ruotsin kieltä.

4 §

Opetuksen maksuttomuus

Rikosseuraamusalan tutkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta.

Opintososiaalisista eduista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

2 luku

Rikosseuraamusalan tutkinto

5 §

Tutkinnon laajuus, rakenne ja tavoitteet

Rikosseuraamusalan tutkinnon laajuus on 90 opintopistettä.

Rikosseuraamusalan tutkintoon kuuluvat:

1) perusopinnot;
2) ammattiopinnot ja työssäoppiminen;
3) valinnaiset opinnot.

Tutkinnon tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa hyvän osaamisen laillisuutta ja eettisyyttä, kuntoutusta ja ohjausta sekä turvallisuutta ja valvontaa koskevissa asioissa.

6 §

Tutkinnon suoritusaika

Opiskelijan tulee suorittaa opinnot opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa voimassa olevan opetussuunnitelman mukaisesti. Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi opiskelijan pyynnöstä siirtää tämän opiskeluoikeutta siihen asti, että kyseinen koulutus seuraavan kerran aloitetaan, kuitenkin enintään yhdellä vuodella.

7 §

Tutkintosääntö ja opetussuunnitelma

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen tutkintosäännössä päätetään:
1) opetussuunnitelmasta;
2) opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista, valintamenettelystä sekä valinnassa lisäpisteitä antavasta koulutuksesta ja työkokemuksesta;
3) opetukseen osallistumisesta;
4) muiden opintojen ja osaamisen hyväksi lukemisessa;
5) työssäoppimisesta;
6) arvioinnista;
7) todistuksista.

Rikosseuraamusalan tutkinnon opetussuunnitelmassa päätetään:
1) kunkin opintojakson osaamistavoitteista, käsiteltävästä asiakokonaisuudesta ja laajuudesta opintopisteinä;
2) opetuksen ja työssäoppimisen määrästä opintopisteinä;
3) vaadittavista suorituksista.

Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisestä ja ohjauksesta vastaavan vastuualueen johtaja päättää tutkintosäännöstä ja opetussuunnitelmasta koulutuskeskuksen yksikönpäällikön esityksestä.

3 luku

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

8 §

Hakumenettely

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö päättää hakuajoista ja -menettelyistä.

9 §

Opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi rikosseuraamusalan tutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on hakuajan päättymiseen mennessä suorittanut vähintään:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun toisen asteen ammatillisen tutkinnon (*ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto*), lukiolaissa (714/2018) tarkoitetun lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tarkoitetun tutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon taikka edellä tarkoitettuja tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot sekä suorittanut hyväksytysti valintamenettelyn mukaisen kokeen tai muun suorituksen; tai

2) toisen asteen ammatillisen tutkinnon, joka sisältää Rikosseuraamuslaitoksen vartijan työssä tarvittavaa osaamista, ja toimii Rikosseuraamuslaitoksen määräaikaisessa vartijan virkasuhteessa.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi opiskelijaksi rikosseuraamusalan tutkintoon johtavaan koulutukseen otettavalta edellytetään, että:

1) hän on hakuajan päättymiseen mennessä täyttänyt 18 vuotta;

2) hän on terveydentilaltaan ja muilta ominaisuuksiltaan rikosseuraamusalan työhön sopiva;

3) hänellä on vähintään B-luokan ajo-oikeus;

4) hänellä on suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito.

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi myöntää poikkeuksen 1 momentin 1 kohdan mukaisista edellytyksistä, jos hakijalla voidaan muuten katsoa olevan riittävät tiedot ja taidot asianomaisia opintoja varten.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuskeskukselle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot. Lisäksi opiskelijaksi pyrkivän tulee pyynnöstä antaa tarvittavat tiedot sen arvioimiseksi, onko hän 2 momentin 2 kohdan edellyttämällä tavalla sopiva rikosseuraamusalan työhön. Tällaisia tietoja ovat tiedot henkilön yhteyksistä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, rikollisryhmittymiin, vapautensa menettäneisiin tai rikosmyönteisiin henkilöihin, päihdeongelmasta sekä muista sellaisista seikoista, jotka voivat perustellusti vaikuttaa arvioon siitä, onko opiskelijaksi hakeutuva sopiva työskentelemään rikosseuraamusalalla.

Turvallisuusselvityksen hakemisesta säädetään turvallisuusselvityslaissa (726/2014).

10 §

Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista, valintamenettelystä sekä valinnassa lisäpisteitä antavasta koulutuksesta ja työkokemuksesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisestä ja ohjauksesta vastaavan vastuualueen johtaja koulutuskeskuksen yksikönpäällikön esityksestä siten kuin niistä tutkintosäännössä määrätään.

Opiskelijat valitsee koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö.

Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi hakea oikaisua.

11 §

Opiskelijaksi ilmoittautuminen

Tutkintoon johtavaan koulutukseen opiskelijaksi hyväksytyn tulee koulutuskeskuksen määräämällä tavalla ilmoittautua koulutuskeskukseen, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi.

4 luku

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

12 §

Opintojen ja osaamisen hyväksi lukeminen

Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöä keskeisiltä osiltaan vastaavat aikaisemmat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen. Päätöksen hyväksi lukemista koskevassa asiassa tekee kyseisen oppiaineen lehtori tai opettaja siten kuin siitä tutkintosäännössä tarkemmin määrätään.

Hyväksi lukemista koskevaan päätökseen tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua päätöksen tehneeltä lehtorilta tai opettajalta. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelija sai tiedon päätöksestä. Lehtorin tai opettajan on ratkaistava asia viipymättä.

13 §

Työssäoppiminen

Opiskelija on velvollinen suorittamaan tutkintoon kuuluvan työssäoppimisen hänelle osoitetussa Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä. Lisäksi koulutuskeskus voi määrätä, että opiskelijan tulee suorittaa päivystystehtäviä koulutuskeskuksessa ja muita vastaavia opintoihin liittyviä koulutuksellisia tehtäviä.

Työssäoppimisen järjestävän laitoksen tulee nimetä opiskelijalle työpaikkaohjaaja.

Työssäoppimisen aikana opiskelija on virkasuhteessa asianomaiseen laitokseen.

Työssäoppimisen ajalta maksettavasta palkkauksesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen hallinto- ja tukipalveluista vastaava vastuualue.

Työssäoppimisen aikana opiskelijaan sovelletaan tässä laissa säädettyjä opiskelijaa koskevia säännöksiä, ja hänen työssäoppimiseensa liittyvistä asioista päättää koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö.

14 §

Opintosuoritusten arviointi

Opiskelijan opintosuoritusten arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava lehtori tai opettaja. Työssäoppimisessa arviointiin osallistuu myös työnantajan nimeämä työpaikkaohjaaja.

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa.

Opintosuoritusten arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää suullisesti tai kirjallisesti oikaisua arvioinnin suorittaneelta lehtorilta tai opettajalta. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin opiskelijalla on ollut tilaisuus saada tieto arvioinnin tuloksesta ja arviointiperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa. Lehtorin tai opettajan on ratkaistava asia viipymättä.

15 §

Työturvallisuus

Opiskelijan työturvallisuudesta säädetään työturvallisuuslaissa (738/2002).

16 §

Salassapitovelvollisuus ja tietojen hyväksikäyttökielto

Opiskelija ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä eikä muutakaan koulutuksen yhteydessä tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty salassapitovelvollisuus. Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun koulutus tai toiminta viranomaisessa on päättynyt.

Opiskelija ei saa käyttää salassa pidettävää tietoa omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi.

Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

17 §

Päihdetestaus

Opiskelija on velvollinen koulutuskeskuksen määräyksestä osallistumaan terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään päihdetestiin, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on koulutuksen aikana päihtynyt. Terveydenhuollon ammattihenkilö voi luovuttaa koulutuskeskukselle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä. Tätä tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijan kurinpidosta. Koulutuskeskus vastaa päihdetestauksesta aiheutuvista kustannuksista.

18 §

Järjestyssääntö

Koulutuskeskuksella on järjestyssääntö, jossa voidaan antaa koulutuskeskuksessa opiskeleville opiskeluyhteisön turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä:

1) käytännön järjestelyistä ja käyttäytymisestä koulutuskeskuksessa sekä suoritettaessa koulutukseen liittyviä tehtäviä ja harjoituksia;

2) esineistä tai aineista, joiden tuominen koulutuskeskukseen ja hallussapito työpäivän aikana on muussa laissa kielletty tai joilla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka jotka erityisesti soveltuvat omaisuuden vahingoittamiseen ja joiden hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä;

3) aseistuksesta;

4) koulutuskeskuksen omaisuuden käsittelystä; sekä

5) oleskelusta ja liikkumisesta koulutuskeskuksessa ja sen läheisyydessä.

Koulutuskeskuksen opiskelijat ovat koulutuskeskuksessa, sen alueella taikka suorittaessaan koulutukseen liittyviä tehtäviä, harjoituksia ja tutustumiskäyntejä velvollisia noudattamaan järjestyssääntöä.

Järjestyssäännön vahvistaa koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö.

5 luku

Opiskelun keskeyttäminen, opiskeluoikeuden menettäminen ja kurinpito

19 §

Opiskelun keskeyttäminen

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi opiskelijan hakemuksesta tämän sairauden, perhetilanteen, muiden opintojen tai muun vastaavan kaltaisen syyn perusteella keskeyttää opiskelun enintään kahden vuoden määräajaksi.

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi omasta aloitteestaan keskeyttää opiskelijan opiskelun enintään yhden vuoden määräajaksi kerrallaan opiskelijan pitkäaikaisen sairauden vuoksi tai jos opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti, opiskelijan tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinnan ajaksi tai muusta vastaavasta painavasta syystä. Opiskelijan tulee pyydettäessä antaa koulutuskeskukselle terveydentilansa arviointiin tarvittavat tiedot.

Opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei koulutuskeskus tai hallinto-oikeus toisin määrää.

Kyseisen oppiaineen lehtori tai opettaja päättää opiskelijan aikaisempien opintojen hyväksi lukemisesta opiskelijan tullessa jatkamaan opintojaan siten kuin siitä tutkintosäännössä tarkemmin määrätään. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua aikaa, jona opinnot ovat keskeytyneinä, ei lasketa opintojen enimmäisaikaan.

20 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi määrätä opiskeluoikeuden menetetyksi:

1) jos opiskelijaksi hyväksytty ei ole ilmoittautunut koulutuskeskuksen opiskelijaksi 11 §:ssä säädetyllä tavalla eikä koulutuskeskus perustellusta syystä hyväksy asetetun määräajan jälkeen tapahtunutta ilmoittautumista;

2) jos opiskelijalla on todettu sellainen sairaus, vamma tai muu vastaavanlainen koulutukseen osallistumisen ja tutkinnon suorittamisen este, joka voidaan katsoa perustellusti pysyväksi;

3) jollei opiskelija ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa eikä koulutuskeskus erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen;

4) jos opiskelijaksi 9 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella hyväksytyn virkasuhde Rikosseuraamuslaitokseen päättyy.

Opiskelijan tulee pyydettäessä antaa koulutuskeskukselle 1 momentin 2 kohdan mukaiset terveydentilan arvioinnissa tarvittavat tiedot.

Opiskelija, joka on menettänyt opiskeluoikeutensa 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea koulutuskeskuksen yksikönpäälliköltä opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos sitä hakeva osoittaa, ettei opiskeluoikeuden menettämisen aiheuttaneita syitä enää ole.

21 §

Kirjallinen varoitus

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi, jollei huomautusta katsota riittäväksi seuraamukseksi, kurinpitotoimena antaa opiskelijalle kirjallisen varoituksen, jos tämä opetuksen aikana:

1) on käyttäytynyt Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sopimattomalla tavalla;

2) on laiminlyönyt opetukseen osallistumisen;

3) on rikkonut koulutuskeskuksen järjestyssääntöä;

4) on kieltäytynyt 17 §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta tai antanut päihteiden väärinkäytön osoittavan näytteen.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rikosseuraamusalalla toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

22 §

Koulutuksesta erottaminen

Koulutuskeskuksen yksikönpäällikkö voi kurinpitotoimena erottaa opiskelijan koulutuksesta, jos tämä:

1) on antanut koulutukseen pyrkiessään sellaisia vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, jotka olisivat voineet estää koulutukseen valinnan, taikka jättänyt kertomatta sellaisen itseään koskevan olennaisen seikan, joka olisi voinut muodostua valinnan esteeksi;

2) on syyllistynyt koulutuksen aikana sellaiseen rikokseen, joka osoittaa sopimattomuutta rikosseuraamusalalle taikka muutoin käyttäytynyt Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sopimattomalla tavalla eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

3) tutkintoa suorittaessaan kieltäytyy 17 §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta taikka antaa päihteiden väärinkäytön osoittavan näytteen eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

4) ei jatka opiskeluaan 19 §:ssä tarkoitetun määräajan päätyttyä taikka perusteita koulutuksen jatkamiselle ei enää ole;

5) laiminlyö toistuvasti tai olennaisella tavalla opetukseen osallistumisen;

6) on toistuvasti tai olennaisella tavalla rikkonut koulutuskeskuksen järjestyssääntöä;

7) todetaan rikosseuraamusalalle soveltumattomaksi, koska hänellä on yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, rikollisryhmittymiin tai rikoksentekijöihin, hänellä on päihdeongelma tai hänen elämäntilanteessaan on muita vastaavia seikkoja, jotka voivat perustellusti vaikuttaa arvioon siitä, onko hän sopiva työskentelemään rikosseuraamusalalla.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sopimattomana käytöksenä on pidettävä erityisesti tekoa tai käytöstä, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rikosseuraamusalalla toimivalle virkamiehelle kuuluvien tehtävien rehelliseen, luotettavaan ja oikeudenmukaiseen hoitoon.

Erottamista koskeva päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei koulutuskeskus tai hallinto-oikeus toisin määrää. Jos koulutuksesta erottamista koskeva päätös kumotaan, kyseisen oppiaineen lehtori tai opettaja päättää opiskelijan siihen mennessä suorittamien opintojen hyväksi luettavuudesta myöhempien vastaavien opintojen yhteydessä.

Erotetun, 9 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella opiskelijaksi otetun opiskelijan määräaikainen virkasuhde, johon hänet on nimitetty työssäoppimisen suorittamiseksi, päättyy ilman eri päätöstä siitä ajankohdasta, josta hänet on erotettu koulutuksesta.

23 §

Menettely opiskeluoikeutta koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Ennen opiskeluoikeuden menettämistä tai keskeyttämistä koskevan päätöksen tekemistä, kirjallisen varoituksen antamista tai opiskelijan erottamista on päätöksen perusteena oleva asia, teko tai laiminlyönti yksilöitävä, kuultava opiskelijaa sekä hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opiskelijan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä 1 momentissa tarkoitetussa asiassa säädetään kielilaissa (423/2003).

6 luku

Muutoksenhaku

24 §

Oikaisuvaatimus

Opiskelijaksi ottamista koskevaan 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuun koulutuskeskuksen yksikönpäällikön päätökseen tyytymätön voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisestä ja ohjauksesta vastaavan vastuualueen johtajalta 14 päivän kuluessa valinnan julkistamisesta.

Opiskelun keskeyttämistä koskevaan 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuun, opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuun, kirjallisen varoituksen antamista koskevaan 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ja koulutuksesta erottamista koskevaan 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuun koulutuskeskuksen yksikönpäällikön päätökseen tyytymätön voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisestä ja ohjauksesta vastaavan vastuualueen johtajalta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Aikaisempien opintojen ja osaamisen hyväksi lukemisen oikaisemista koskevaan 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tai opintosuoritusten arviointia koskevaan 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lehtorin tai opettajan päätökseen tyytymätön voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua koulutuskeskuksen yksikönpäälliköltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla.

25 §

Muutoksenhaku

Edellä 24 §:n 3 momentissa tarkoitettuun aikaisempien opintojen ja osaamisen hyväksi lukemista tai opintosuorituksen arviointia koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Hallinto-oikeuden tässä laissa tarkoitetussa asiassa antamaan päätökseen ei saa kuitenkaan hakea muutosta valittamalla.

7 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset:

1) koulutuksen tarkoituksesta, tavoitteista ja sisällöstä;

2) tutkinnon rakenteesta, mitoitusperusteista, laajuudesta ja suoritusajasta;
3) tutkintosäännön ja opetussuunnitelman tarkemmasta sisällöstä;
4) koulutukseen valitsemisen menettelystä;
5) opetuksen antamisesta;
6) tutkinnon tuottamasta kelpoisuudesta.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

27 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annettu laki 1316/2006, jäljempänä *kumottu laki*.

28 §

Viittaussäännös

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetussa säännöksessä viitataan kumottuun lakiin, viittauksen katsotaan tarkoittavan viittausta tämän lain vastaavaan säännökseen.

29 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitetut rikosseuraamusalan tutkintoon tähtäävät opinnot suoritetaan loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten ja määräysten mukaan.

Jos opiskelijaa koskeva päätös on tehty ennen lain voimaantuloa, sitä koskevan oikaisuvaatimuksen käsittelyssä ja muutoksenhaussa noudatetaan kumotun lain säännöksiä.

3.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 8 ja 9 §, 2 luvun 10 §, 4 luvun 11 §:n 1 momentti, 5 luvun 9 §, 6 luvun 2 §:n 3 momentti ja 6 §, 7 luvun 7 §, 8 luvun 14 §, 9 luvun 9 §, 10 luvun 10 §:n 2 momentti, 11 luvun 8 §:n 2 momentti, 12 luvun 11 §, 13 luvun 17 §:n 1 momentti, 14 luvun 11 §, 15 luvun 16 §, 16 luvun 10 §, 17 luvun 6 §:n 1 momentti ja 8 §:n 2 momentti, 18 luvun 8 §, 19 luvun 11 §, 20 luvun 3 §:n 2 momentti sekä 21 luvun 2 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 8 ja 9 §:n 1 ja 3 momentti, 2 luvun 10 §, 4 luvun 11 §:n 1 momentti, 5 luvun 9 §:n 1 momentti, 6 luvun 2 §:n 3 momentti ja 6 §, 7 luvun 7 §, 8 luvun 14 §, 9 luvun 9 §:n 2—4 momentti, 10 luvun 10 §:n 2 momentti, 11 luvun 8 §:n 2 momentti, 12 luvun 11 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 13 luvun 17 §:n 1 momentti, 14 luvun 11 §, 15 luvun 16 §:n 1—3 momentti, 16 luvun 10 §, 17 luvun 8 §:n 2 momentti, 18 luvun 8 §:n 1 momentti, 19 luvun 11 §, 20 luvun 3 §:n 2 momentti sekä 21 luvun 2 §:n 1 momentti laissa 222/2022, 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 5 luvun 9 §:n 3 momentti ja 12 luvun 11 §:n 2 momentti laissa 115/2026, 5 luvun 9 §:n 2 momentti laissa 303/2023, 9 luvun 9 §:n 1 momentti laissa 393/2015, 15 luvun 16 §:n 4 momentti ja 18 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 1302/2021 sekä 15 luvun 16 §:n 5 momentti laissa 809/2011, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

8 §

Toimivallan määräytyminen Rikosseuraamuslaitoksessa

Tässä laissa tarkoitettua päätösvaltaa käyttäviä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehiä ovat:
1) vastuualueen johtaja;
2) rikosseuraamuskeskuksen johtaja;
3) asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö;
4) täytäntöönpanoyksikön yksikönpäällikkö;
5) vankilan johtaja;
6) yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja;
7) apulaisjohtaja;
8) (kumotaan)
9) ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies;
10) ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies;

11) muu Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Asianomaisen vastuualueen johtajalla on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on tässä laissa uskottu 1 momentin 2—10 kohdassa tarkoitetulle virkamiehelle. Rikosseuraamuskeskuksen johtajalla on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on tässä laissa uskottu 1 momentin 5—10 kohdassa tarkoitetulle virkamiehelle. Vankilan johtajalla on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu 1 momentin 7—10 kohdassa tarkoitetulle virkamiehelle. Apulaisjohtajalla on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu 1 momentin 9 ja 10 kohdassa tarkoitetulle virkamiehelle. Ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetulle virkamiehelle.

Tuomioiden täytäntöönpanosta vastaa täytäntöönpanoyksikön virkamies (*täytäntöönpanosta vastaava virkamies*). Täytäntöönpanoyksikön yksikönpäälliköllä on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu muulle täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle.

9 §

Toimivalta virka-ajan ulkopuolella

Vankilan johtajalle kuuluvaa päätösvaltaa saa, jollei asia siedä viivytystä, virka-ajan ulkopuolella käyttää myös Rikosseuraamuslaitoksen päivystävä virkamies asiassa, joka koskee:

1) ulkoilun epäämistä;
2) tilapäiseen tutkimukseen tai hoitoon vankilan ulkopuolelle lähettämistä;
3) tärkeästä tai erittäin tärkeästä syystä myönnettävää poistumislupaa;
4) poistumisluvan peruuttamista;
5) vangin siirtämistä avolaitoksesta suljettuun vankilaan 6 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla;
6) erityistarkastusta;
7) vangin henkilönkatsastusta;
8) säilössäpitoa;
9) 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettua erillään pitämistä;
10) 19 luvun 1, 2, 4, 5 tai 8 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta;
11) vangin päästämistä ehdonalaiseen vapauteen tai sakon muuntorangaistukseen tuomitun vapauttamista.

Rikosseuraamuslaitoksen päivystävä virkamies saa käyttää täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle kuuluvaa päätösvaltaa rangaistusaikaa koskevan päätöksen tekemisessä ja etsintäkuuluttamisessa, jollei asia siedä viivytystä.

Päivystävänä virkamiehenä saa toimia ainoastaan vankilan johtaja.

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

10 §

Päätösvalta

Asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty asiakasarviointiyksikön virkamies päättää 3 ja 4 §:ssä tarkoitetusta vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen lykkäyksestä ja 6 §:ssä tarkoitetusta lykkäyksen peruuttamisesta. Terveydellisistä syistä anotusta lykkäyksestä on pyydettävä Vankiterveydenhuollon yksikön lausunto.

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tuomitun tai vangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

11 §

Päätösvalta

Rangaistusajan suunnitelmasta, vangin sijoittamisesta vankilaan ja vankilaan ilmoittautumisajankohdasta päättää asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty asiakasarviointiyksikön virkamies tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja.

— —

5 luku

Sijoittaminen vankilassa

9 §

Päätösvalta

Varmuusosaston päiväjärjestyksen vahvistaa operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja. Muiden osastojen päiväjärjestyksen vahvistaa vankilan johtaja.

Osastolle sijoittamisesta päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Osastolle sijoittamisesta 1 §:n 4 momentin

nojalla päättää kuitenkin asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty asiakasarviointiyksikön virkamies. Vangin erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vankiterveydenhuollon yksikön sairaalaan ottamisesta ja sieltä poistamisesta päättää sairaalan toiminnasta vastaava ylilääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri.

Vangin sijoittamisesta varmuusosastolle ja varmuusosastolle sijoittamisen jatkamisesta päättää operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja vankilan johtajan tai asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikön esityksestä tai näitä kuultuaan.

6 luku

Siirtäminen vankilasta toiseen

2 §

Siirtäminen avolaitoksesta suljettuun vankilaan

— —

Vanki, joka ilman pätevää syytä jättää saapumatta avolaitokseen määräaikana, on toimitettava asiakasarviointiyksikön osoittamaan vankilaan.

6 §

Päätösvalta

Vangin siirtämisestä päättää asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty asiakasarviointiyksikön virkamies. Asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö voi siirtää päätösvaltaa asiassa myös rangaistusajan suunnitelmassa nimetylle vankilan johtajalle.

Vankilan johtaja taikka apulaisjohtaja päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetusta vangin päästämisestä vankilan ulkopuolelle. Jos vankilan ulkopuolella oleminen kestää pitempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty asiakasarviointiyksikön virkamies.

Vangin 2 §:n 2 momentissa tarkoitetusta välittömästä siirtämisestä toiseen vankilaan ja 3 a §:ssä tarkoitetusta lyhytaikaisesta siirtämisestä toiseen vankilaan päättää vastaanottavan vankilan johtaja tai apulaisjohtaja sijoitusvankilan johtajaa kuultuaan.

Vangin siirtämisestä päättää 1 momentista poiketen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja, jos vanki sijoitetaan varmuusosastolle ja sijoittaminen edellyttää vangin siirtämistä toiseen vankilaan.

7 luku

Perushuolto ja asuminen

7 §

Päätösvalta

Vangin ulkoilun epäämisestä päättää vankilan johtaja tai apulaisjohtaja.

Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta 2 §:n 2 momentin perusteella päättää operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja. Vangin omien vaatteiden haltuun antamisen epäämisestä mainitun pykälän 3 momentin perusteella päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta mainitun pykälän 4 momentin perusteella päättää vankilan johtaja. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia vangin omia vaatteita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

Perusruokavaliosta poikkeamisesta päättää apulaisjohtaja. Ruokarahan maksamisesta päättää apulaisjohtaja taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

8 luku

Toimintaan osallistuminen

8 §

Koulutus

Vanki voi osallistua vankilassa tai sen ulkopuolella järjestettävään koulutukseen. Koulutukseen osallistumisesta vankilan ulkopuolella noudatetaan, mitä 9 ja 10 §:ssä säädetään. Rikosseuraamuskeskus tai vankila sopii vankilassa toteutettavasta tutkintoon johtavasta tai muusta koulutuksesta koulutuksen järjestäjien kanssa. Vankilassa järjestettävässä koulutuksessa noudatetaan lisäksi soveltuvin osin, mitä asianomaisesta koulutuksesta yleisesti säädetään. Vangille, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, on annettava tilaisuus sen suorittamiseen.

— —

14 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 4 §:n mukaisesta sijoittamisesta, 6 ja 9 §:n mukaisesta vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisesta, 7 §:n mukaisesta luvasta omaan työhön sekä 11 §:ssä tarkoitetun luvan tai sijoituksen peruuttamisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja päättää kuitenkin elinkautista vankeusrangaistusta ja rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettua yhdistelmärangaistusta suorittavan vangin siviilityöluvasta, opintoluvasta, sijoituksesta ulkopuoliseen laitokseen ja luvasta valvottuun ulkopuoliseen toimintaan.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtajan päätöksellä 2 momentissa tarkoitettu päätösvalta voidaan siirtää 1 momentissa tarkoitetulle virkamiehelle.

Edellä 13 §:ssä tarkoitetusta osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja, ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

9 §

Päätösvalta

Ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tekee päätöksen siitä, että omaisuutta ei anneta vangin haltuun. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia esineitä ja aineita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

Edellä 4 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja. Käyttörahan, toimintarahan, palkan ja työmatkakustannusten maksamisesta, toimintarahan suorittamatta jättämisestä ja toimintarahan ja palkan muuttamisesta päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitetusta vankilan ulkopuolelta tulevan rahan tai muiden maksuvälineiden käytön rajoittamisesta suljetussa vankilassa päättää operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja.

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää apulaisjohtaja taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

10 §

Päätösvalta

— —

Vankilan johtaja päättää kuultuaan mahdollisuuksien mukaan lääkäriä lähettämisestä 2 §:ssä tarkoitettuun hoitoon tai tutkimukseen. Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja päättää vankilan esityksestä Vankiterveydenhuollon yksikön johtajana toimivaa lääkäriä kuultuaan 3 §:ssä tarkoitetusta vankilasta vapauttamisesta.

11 luku

Vapaa-aika

8 §

Päätösvalta

— —

Luvan 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vapaa-ajan toimintaan ja 7 §:ssä tarkoitettuun kokoontumiseen myöntää vankilan johtaja taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

11 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta 1 §:n 1 momentin nojalla sekä tällaisen lähetyksen avaamisesta ja sen sisällön tarkastamisesta 1 §:n 2 momentin tai 4 §:n 2 momentin nojalla päättää rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin, 8 §:n 1 momentin tai 9 b §:n nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitetusta jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetyksen tai viestin 5 §:ssä tarkoitetusta pidättämisestä päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa

kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Puhelimen käytön keskeyttämisestä tai epäämisestä päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Matkapuhelimen käyttöä koskevasta luvasta ja luvan peruuttamisesta sekä matkapuhelimen antamisesta vangin haltuun päättää vankilan johtaja taikka apulaisjohtaja.

Sähköpostin ja internetin käyttöä koskevasta luvasta ja luvan peruuttamisesta sekä tietokoneen antamisesta vangin haltuun päättää vankilan johtaja taikka apulaisjohtaja.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

17 §

Päätösvalta

Valvomattomasta tapaamisesta, asiamiehen tapaamisesta, lapsen tapaamisesta, vankien välisestä tapaamisesta, 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta valvotusta tapaamisesta, yhteydenpidosta videoyhteyden välityksellä sekä niiden peruuttamisesta päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Valvotun tapaamisen 2 §:n 3 momentin mukaisesta kuuntelusta teknisellä laitteella ja tallentamisesta päättää apulaisjohtaja. Tapaamiskiellon määräämisestä päättää vankilan johtaja taikka apulaisjohtaja.

— —

14 luku

Poistumislupa

11 §

Päätösvalta

Poistumisluvasta, sen peruuttamisesta, 3 §:n 3 momentissa tarkoitetusta aikaistamisesta ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitetusta poistumislupamatkan kustannusten maksamisesta päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja päättää kuitenkin poistumisluvasta ja poistumislupamatkan kustannusten maksamisesta, jos lupaa:

1) hakee elinkautista rangaistusta tai yhdistelmärangaistusta suorittava vanki 2—5 §:n perusteella; taikka

2) haetaan muuhun valtioon kuin Suomeen.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja voi päätöksellään siirtää 2 momentissa tarkoitetun päätösvallan vankilan johtajalle.

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

16 §

Päätösvalta

Järjestyssäännön vahvistaa operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja.

Vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä päättää vankilan johtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Kurinpitorangaistuksesta päättää vankilan johtaja. Johtaja päättää myös, siirretäänkö rikos kurinpitorangaistuksen määräämisen sijasta poliisin tutkittavaksi.

Järjestysrikkomuksen selvittämisestä, kurinpitoasian käsittelyn lopettamisesta selvittämisen aikana 9 §:n 4 momentin nojalla ja huomautuksen antamisesta 9 §:n 5 momentin nojalla päättää apulaisjohtaja. Vangin 11 §:ssä tarkoitetusta erillään pitämisestä päättää apulaisjohtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Esteellisyyteen sovelletaan, mitä esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

10 §

Päätösvalta

Vangin turvatarkastuksesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumisesta, vangin henkilöntarkastuksesta ja muusta päihteettömyyden valvonnasta kuin 7 §:ssä tarkoitetusta verinäytteen ottamisesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Vankilan johtaja, rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja tai ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 7 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta.

Erityistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja. Yksittäistapauksessa operatiivisen toiminnan vastuualueen johtajalla tai Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätyllä operatiivisen toiminnan vastuualueen virkamiehellä on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

Henkilönkatsastuksesta päättää vankilan johtaja.

Huumausaineiden etsintään koulutetun koiran ja sen ohjaajan antamisesta toisen viranomaisen käyttöön päättää vankilan johtaja tai apulaisjohtaja.

17 luku

Muun henkilön tarkastaminen

6 §

Kiinniottaminen ja säilössäpito

Vankilan johtajalla, apulaisjohtajalla, valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä sekä ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalla virkamiehellä on vankilassa ja sen alueella oikeus ottaa kiinni siellä oleva henkilö, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilölle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi taikka rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

— —

8 §

Päätösvalta

— —

Tapaajan henkilöntarkastuksesta ja vankilasta poistamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Kiinni otetun henkilön säilössäpidosta päättää vankilan johtaja.

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää apulaisjohtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää apulaisjohtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

11 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja päättää 1, 2, 4, 8 ja 8 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon antamisesta. Lisäksi operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty operatiivisen toiminnan vastuualueen virkamies voi päättää 1 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon antamisesta.

Vankilan johtaja, rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta.

20 luku

Muutoksenhaku

3 §

Oikaisuvaatimuksen päätösvalta ja käsittely

— —

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus toimitetaan kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalle tai vankilan johtajalle. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä.

21 luku

Vapauttaminen

2 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja päättää rikoslain 2 c luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesta ehdonalaisen vapauttamisen lykkäämisestä. Vankilan johtaja päättää yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:ssä tarkoitetusta valvontaan asettamisesta. Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja päättää rikoslain

2 c luvun 9 §:n 2 momentin mukaisesta ehdonalaisen vapauttamisen lykkäämisestä ilman vangin suostumusta.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

4.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 3 luvun 9 §, 4 luvun 4 §, 5 luvun 8 §, 6 luvun 7 §:n 2 momentti, 8 luvun 9 §, 9 luvun 15 §:n 1 momentti, 10 luvun 16 §, 11 luvun 10 §, 12 luvun 6 §:n 1 momentti ja 8 §:n 2 momentti sekä 13 luvun 8 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 9 §:n 1 ja 3 momentti, 4 luvun 4 §, 5 luvun 8 §:n 2 ja 3 momentti, 6 luvun 7 §:n 2 momentti, 8 luvun 9 §, 9 luvun 15 §:n 1 momentti, 10 luvun 16 §:n 1—3 momentti, 11 luvun 10 §:n 2–4 momentti, 12 luvun 8 §:n 2 momentti ja 13 luvun 8 §:n 1 momentti laissa 223/2022, 3 luvun 9 §:n 2 momentti laissa 307/2023, 3 luvun 9 §:n 4 momentti laissa 116/2026, 5 luvun 8 §:n 1 momentti, 10 luvun 16 §:n 4 momentti, 11 luvun 10 §:n 1 momentti ja 13 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 1303/2021 sekä 10 luvun 16 §:n 5 momentti laissa 808/2011, seuraavasti:

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

9 §

Päätösvalta

Tutkintavangin ulkoilun epäämisestä päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja. Tutkintavangin omien vaatteiden haltuun antamisen epäämisestä 3 §:n 2 momentin perusteella päättää rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta 3 §:n 3 momentin perusteella päättää vankilan

johtaja. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa vangin haltuun sellaisia vangin omia vaatteita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua. Perusruokavaliosta poikkeamisesta päättää rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja.

Tutkintavangin sopimusosastolle sijoittamisesta ja erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin osastolle sijoittamisesta 1 §:n 5 momentin nojalla ja siirtämisestä päättää asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty asiakasarviointiyksikön virkamies. Tutkintavangin 6 a §:ssä tarkoitetusta lyhytaikaisesta siirtämisestä toiseen vankilaan päättää vastaanottavan vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja sijoitusvankilan johtajaa kuultuaan.

Vankilan johtaja taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja päättää 8 §:ssä tarkoitetusta tutkintavangin päästämisestä vankilan ulkopuolelle. Jos vankilan ulkopuolella olo kestää pitempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikkö.

Tutkintavangin sijoittamisesta varmuusosastolle ja varmuusosastolle sijoittamisen jatkamisesta päättää operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja vankilan johtajan tai asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikön esityksestä tai näitä kuultuaan.

4 luku

Toiminta

4 §

Päätösvalta

Tutkintavangin osallistumisesta toimintaan ja 2 §:ssä tarkoitetusta omasta työstä päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

8 §

Päätösvalta

Ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tekee päätöksen siitä, että omaisuutta ei anneta tutkintavangin haltuun. Ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies voi antaa tutkintavangin haltuun sellaisia esineitä ja aineita, joiden hallussapito on vankilassa sallittua.

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitetusta rahan tai maksuvälineiden käytön rajoittamisesta ja 4 momentissa tarkoitetusta rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja. Käyttörahan ja toimintarahan maksamisesta päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

7 §

Päätösvalta

— —

Vankilan johtaja päättää, kuultuaan mahdollisuuksien mukaan lääkäriä, lähettämisestä 2 §:ssä tarkoitettuun hoitoon tai tutkimukseen.

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

9 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta 1 §:n 2 momentin nojalla sekä tällaisen lähetyksen avaamisesta ja sen sisällön tarkastamisesta mainitun pykälän 3 momentin tai 4 §:n 2 momentin nojalla päättää rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitetusta jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetyksen tai viestin 5 §:ssä tarkoitetusta pidättämisestä päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää apulaisjohtaja. Puhelimen käytön keskeyttämisestä tai epäämisestä päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Sähköpostin tai internetin käyttöä koskevasta luvasta ja luvan peruuttamisesta päättää vankilan johtaja tai apulaisjohtaja.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

15 §

Päätösvalta

Valvomattomasta tapaamisesta, asiamiehen tapaamisesta, lapsen tapaamisesta, vankien välisestä tapaamisesta, 1 §:n 4 momentissa tarkoitetusta valvotusta tapaamisesta, yhteydenpidosta videoyhteyden välityksellä sekä niiden peruuttamisesta päättää apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Valvotun tapaamisen 1 §:n 3 momentin mukaisesta kuuntelusta teknisellä laitteella ja tallentamisesta päättää apulaisjohtaja. Tapaamiskiellon määräämisestä päättää vankilan johtaja taikka apulaisjohtaja.

— —

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

16 §

Päätösvalta

Järjestyssäännön vahvistaa operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja.

Vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä päättää vankilan johtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Kurinpitorangaistuksesta päättää vankilan johtaja. Johtaja päättää myös, siirretäänkö rikos kurinpitorangaistuksen määräämisen sijasta poliisin tutkittavaksi.

Järjestysrikkomuksen selvittämisestä, kurinpitoasian käsittelyn lopettamisesta selvittämisen aikana 9 §:n 4 momentin nojalla ja huomautuksen antamisesta 9 §:n 5 momentin nojalla päättää apulaisjohtaja. Tutkintavangin 11 §:ssä tarkoitetusta erillään pitämisestä päättää apulaisjohtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Esteellisyyteen sovelletaan, mitä esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

10 §

Päätösvalta

Tutkintavangin turvatarkastuksesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin henkilöntarkastuksesta ja muusta päihteettömyyden valvonnasta kuin 7 §:ssä tarkoitetusta verinäytteen ottamisesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 7 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta.

Erityistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja. Yksittäistapauksessa operatiivisen toiminnan vastuualueen johtajalla tai Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätyllä operatiivisen toiminnan vastuualueen virkamiehellä on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

Henkilönkatsastuksesta päättää vankilan johtaja.

12 luku

Muun henkilön tarkastaminen

6 §

Kiinniottaminen ja säilössäpito

Vankilan johtajalla, apulaisjohtajalla, valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä sekä ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalla virkamiehellä on vankilassa ja sen alueella oikeus ottaa kiinni siellä oleva henkilö, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilölle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi taikka rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

— —

8 §

Päätösvalta

— —

Tapaajan henkilöntarkastuksesta ja vankilasta poistamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Kiinni otetun henkilön säilössäpidosta päättää vankilan johtaja.

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää apulaisjohtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää apulaisjohtaja tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä taikka ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

5.

Laki

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 30, 87 §:n 2 momentti ja 91 §,

sellaisina kuin ne ovat laissa 225/2022, seuraavasti:

30 §

Päätösvalta

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää toimenpiteistä, joita 24 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta aiheutuu.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää:

1) 16 §:ssä tarkoitetusta täytäntöönpanon lykkäyksestä ja keskeytyksestä sekä lykkäyksen ja keskeytyksen peruuttamisesta;
2) 22 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta;
3) 24 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta ja varoituksesta;
4) 25 §:n 2 momentissa tarkoitetusta täytäntöönpanon aloittamisen kieltämisestä tai täytäntöönpanon keskeyttämisestä;
5) 60 §:n 4 momentissa ja 76 §:ssä tarkoitetusta valvonnan lakkauttamisesta.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty vastaava rikosseuraamustyöntekijä päättää:
1) 15 §:ssä tarkoitetusta rangaistuksen suorittamisen alkamisajasta;
2) 17 ja 46 §:ssä tarkoitetusta täsmennetystä rangaistusajan suunnitelmasta;
3) 24 §:ssä tarkoitetun noudon pyytämisestä.

Jos yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan päätösvaltaan kuuluva asia ei siedä viivytystä, siitä voi päättää vastaava rikosseuraamustyöntekijä tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty vankilan johtaja.

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies päättää valvontarangaistuksen rangaistusajan laskemisesta ja valvontarangaistuksesta ehdonalaiseen vapauteen päästämisestä. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 34 §:ssä tarkoitetun etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Valvoja tai muu rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää:
1) 18 §:ssä tarkoitetusta täsmennetyn rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta;
2) muusta 22 §:ssä tarkoitetusta päihteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta;
3) 23 §:ssä tarkoitetusta oikeudesta olla noudattamatta täsmennettyyn rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta esteen vuoksi;
4) 24 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta;
5) 32 §:ssä tarkoitetusta matkakustannusten korvaamisesta;
6) 50 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta.

87 §

Oikaisuvaatimuksen päätösvalta ja käsittely

— —

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus toimitetaan kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalle, yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalle tai vankilan johtajalle. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä.

91 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekeminen ei keskeytä 86 §:n 7 ja 8 kohdassa tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoa, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtaja tai valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin päätä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

6.

Laki

valvotusta koevapaudesta annetun lain 13 ja 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valvotusta koevapaudesta annetun lain (629/2013) 13 § ja 32 §,
sellaisina kuin niistä ovat 13 § laissa 224/2022 sekä 32 § laeissa 1305/2021 ja 224/2022, seuraavasti:

13 §

Elinkautisvangin koevapauden valmistelu

Kun valmistellaan elinkautista vankeutta suorittavan vangin valvottua koevapautta, vankila antaa lausuntonsa koevapauden edellytysten täyttymisestä. Lausuntoon on liitettävä ehdotus koevapauden rangaistusajan suunnitelmaksi, arvio rangaistusajan suunnitelman toteutumisesta sekä muut tarpeelliset asiakirjat. Ehdotuksen rangaistusajan suunnitelmaksi on sisällettävä 14 §:ssä tarkoitetut tiedot. Asiakirjoihin liitetään vangin sekä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kirjallinen suostumus. Ehdotus rangaistusajan suunnitelmaksi, muut tarpeelliset asiakirjat ja vankilan lausunto toimitetaan asiakasarviointiyksikköön.

Asiakasarviointiyksikön on tarvittaessa oltava yhteydessä koevapauden täytäntöönpanoon liittyviin viranomaisiin, laitoksiin, yhteisöihin ja yksityisiin henkilöihin. Asiakasarviointiyksikkö antaa lausuntonsa siitä, ylläpitääkö ja edistääkö valvottu koevapaus elinkautista vankeutta suorittavan vangin valmiuksia sijoittua yhteiskuntaan, sekä selvittää muiden valvotun koevapauden edellytysten täyttymisen. Vankiterveydenhuollon yksikön lausunnosta säädetään erikseen.

32 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen asiakasprosessien vastuualueen johtaja päättää elinkautista vankeutta suorittavan vangin valvottuun koevapauteen sijoittamisesta. Rikosseuraamuslaitoksen asiakasprosessien vastuualueen johtaja päättää 21 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, jos lupa koskee poistumista Suomen valtion alueelta.

Vankilan johtaja päättää muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vankien valvottuun koevapauteen sijoittamisesta. Vankilanjohtaja päättää myös 22 §:n 3 momentissa tarkoitetun täytäntöönpanoon tulevan uuden rangaistuksen vaikutuksesta koevapauden täytäntöönpanon jatkamiseen sekä 25 §:ssä ja 25 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetusta valvotun koevapauden peruuttamisesta kokonaan tai määräajaksi ja vankilaan palauttamisesta.

Vankiterveydenhuollon yksikön lääkäri päättää 4 §:ssä tarkoitetun lääkehoidon sekä muun hoidon ja tuen aloittamisesta, valvonnasta ja lopettamisesta. Kiireellisessä tapauksessa lääkehoidon voi tilapäisesti keskeyttää myös 20 §:ssä tarkoitetussa sairaalassa tai erityissairaanhoidon yksikössä toimiva lääkäri. Tieto hoidon väliaikaisesta keskeyttämisestä välitetään viipymättä Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärille, joka tekee lopullisen päätöksen lääkehoidosta.

Vankilan johtaja, yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja tai ylivartija päättää 14 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelmasta, 16 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta, 19 §:ssä tarkoitetun verinäytteen ottamisesta, 21 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 23 §:ssä tarkoitetun suostumuksen peruuttamisen aiheuttamista seurauksista ja 25 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta ja varoituksesta.

Täytäntöönpanoyksikön yksikönpäällikkö tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty virkamies päättää rangaistusajan laskemisesta ja 28 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 37 §:ssä tarkoitetun etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 19 §:ssä tarkoitetusta päihteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 21 §:n 2 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 24 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta sekä turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden ja aineiden pois ottamisesta, 22 §:n 2 momentissa ja 26 §:ssä tarkoitetusta vankilaan toimittamisesta, 31 b §:ssä tarkoitetusta sitomisesta sekä 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 9 §:n 4 momentin ja 28 §:n suomenkielinen sanamuoto sekä 29 § ja 35 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat laissa 226/2022, seuraavasti:

9 §

Valvonta-ajan täytäntöönpanon valmistelu

— —

Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikön on ennen rangaistusajan suunnitelman määräysten vahvistamista pyydettävä Vankiterveydenhuollon yksiköltä arvio valvontaan sijoitettavan vangin riskistä syyllistyä väkivaltarikokseen.

28 §

Vankeudeksi muunnetun valvonta-ajan suorittaminen

Rikosseuraamuslaitos voi päästää tuomitun, jonka valvonta-aika on muunnettu vankeudeksi, uudestaan suorittamaan valvonta-aikaa, jos tuomitun edellytykset suoriutua valvonta-ajasta ovat parantuneet siten, että hänen voidaan perustellusti olettaa suoriutuvan valvonta-ajasta. Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikkö antaa lausuntonsa valvonta-ajan suorittamisen edellytyksistä. Valvonta-ajasta suoritetaan tällaisessa tapauksessa ennen vankeudeksi muuntamista suorittamatta oleva osa, josta vankeutena suoritettu aika vähennetään.

Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikön on arvioidessaan valvonta-ajan jatkamista tehtävä 8–10 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet viimeistään kolmen kuukauden kuluttua valvonta-ajan muuntopäätöksestä ja sen jälkeen enintään kolmen kuukauden välein.

29 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikkö päättää 8 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelmasta ja 15 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta.

Täytäntöönpanoyksikön yksikönpäällikkö tai Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää rangaistusajan laskemisesta ja 22 §:ssä tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu

Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 34 §:ssä tarkoitetun etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Vankilan johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätty vastaava rikosseuraamustyöntekijä päättää:

1) 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun verinäytteen ottamisesta;

2) 14 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa;

3) 16 §:ssä tarkoitetusta selvityksestä ja esityksestä syyttäjälle;

4) 17 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta ja varoituksesta;

5) 19 §:n 2 momentissa tarkoitetusta törkeän velvollisuuksien rikkomista koskevan selvityksen toimittamisesta syyttäjälle;

6) 24 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä käräjäoikeudelle.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 13 §:ssä tarkoitetusta päihteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 14 §:n 2 momentissa tarkoitetusta luvasta olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 17 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta sekä turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden ja aineiden poisottamisesta, 18 §:n 1 momentissa tarkoitusta selvityksestä, 21 b §:ssä tarkoitetusta sitomisesta ja 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisesta.

Pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää tämän lain 20 §:ssä tarkoitetusta noudosta Rikosseuraamuslaitoksen pyynnöstä sekä 16 ja 18 §:ssä tarkoitetusta valvottavan säilöönotosta.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja päättää vankilan johtajan esityksestä 28 §:ssä tarkoitetusta tuomitun sijoittamisesta suorittamaan jäljellä olevaa valvonta-aikaa.

35 §

Muutoksenhaku

— —

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus toimitetaan kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalle, yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalle tai vankilan johtajalle. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä. Muutoin oikaisuvaatimuksen käsittelyyn sovelletaan, mitä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 91 ja 92 §:ssä säädetään.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

8.

Laki

pakkokeinolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 12 h §:n 1 momentti ja 12 i §:n 1 momentti sekä 4 luvun 4 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 12 h §:n 1 momentti ja 12 i §:n 1 momentti laissa 232/2022 sekä 4 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 452/2023, seuraavasti:

2 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen ja tutkinta-aresti

12 h §

Poikkeuslupa ja tutkinta-arestin sisällön muuttaminen

Vankilan johtaja tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja saa perustellusta syystä yksittäistapauksessa myöntää luvan vähäiseen poikkeamiseen tutkinta-arestia koskevassa ratkaisussa asetetusta velvollisuudesta. Tutkinta-arestiin määrätty voi saattaa poikkeusluvan epäämistä koskevan asian syyteasiassa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

— —

12 i §

Velvollisuuksien rikkominen

Jos Rikosseuraamuslaitos tekemänsä selvityksen perusteella toteaa, että tutkinta-arestiin määrätty on rikkonut lievästi ja ilman 12 h §:n 2 momentissa tarkoitettua syytä hänelle asetettuja velvollisuuksia, Rikosseuraamuslaitos antaa hänelle kirjallisen varoituksen. Sen antamisesta päättää yhdyskuntaseuraamustoimistonjohtaja.

— —

4 luku

Yhteydenpidon rajoittaminen

4 §

Yhteydenpidon rajoittamisesta päättäminen

Yhteydenpidon rajoittamisesta kiinniottamisen ja pidättämisen aikana päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tutkintavankeuteen liittyvästä yhteydenpidon rajoittamisesta ja sen voimassaolon jatkamisesta päättää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai vankilan johtajan esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuin. Yhteydenpidon rajoittamisesta voi ennen tuomioistuimen ratkaisua väliaikaisesti päättää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksestä vankilan johtaja tai, jos tutkintavanki on sijoitettu poliisin säilytystilaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

9.

Laki

Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 6 §,
sellaisena kuin se on laeissa 189/2019, 229/2022 ja 721/2023, seuraavasti:

6 §

Potilasrekisterissä olevien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä potilastietojen luovuttamisesta säädetään asiakastietolain 8 luvussa tai muussa laissa, saa vankien ja tutkintavankien terveydenhuollosta vastaava lääkäri tai hänen ohjeidensa mukaan muu terveydenhuollon ammattihenkilö luovuttaa potilasrekisteriin tallennettuja tietoja seuraavasti:

1) asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikölle tai vankilan johtajalle taikka Rikosseuraamuslaitoksen tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätylle Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa olevalle virkamiehelle sellaiset vangin tai tutkintavangin väkivalta-, itsemurha- tai tartuntatautiriskiä taikka muita vastaavia sairaudesta johtuvia riskejä koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä kyseisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden suojaamiseksi taikka muiden henkilöiden hengen, terveyden tai turvallisuuden vaarantumisen estämiseksi;

2) asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikölle tai vankilan johtajalle taikka Rikosseuraamuslaitoksen tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätylle apulaisjohtajalle sellaiset työntekijän työturvallisuuden varmistamiseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai tutkintavangin työkykyä hänen sijoittamisekseen työhön, sekä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai tutkintavangin toimintakykyä hänen sijoittamisekseen opiskeluun tai muuhun toimintaan;

3) asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikölle tai Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestyksessä määrätylle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sellaiset vangin terveydentilaa ja hoitoa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 70 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua väkivalta- tai seksuaalirikokseen syyllistymisen riskiä;

4) vankilan johtajalle sellaiset 3 kohdassa tarkoitettuun väkivalta- tai seksuaalirikokseen syyllistymisen riskiä koskevaan arvioon sisältyvät vangin terveydentilaa ja hoitoa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä päätettäessä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n nojalla ehdonalaiseen vapauteen päästettävän vangin asettamisesta koeajaksi valvontaan;

5) Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jonka virkatehtäviin kuuluu elinkautisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain (781/2005) 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun vangin vapauttamisasian käsitteleminen, mainitun asian käsittelemiseksi väkivaltariskiarvio sekä asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikölle, vankilan tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalletaikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätylle apulaisjohtajalle arvioidun väkivaltariskin nojalla järjestettävän toiminnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi kirjallinen lausunto väkivaltariskiarvion johtopäätöksistä;

6) Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jonka virkatehtäviin kuuluu rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä, sellaisena kuin se on laeissa 780/2005, 735/2015 ja 1718/2015, tarkoitettu koko rangaistusta vankilassa suorittavan vangin vapauttamisasian käsitteleminen, mainitun asian käsittelemiseksi vaarallisuusarvio sekä asiakasarviointiyksikön yksikönpäällikölle, vankilan tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalle taikka rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätylle apulaisjohtajalle arvioidun väkivaltariskin nojalla järjestettävän toiminnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi kirjallinen lausunto vaarallisuusarvion johtopäätöksistä;

7) Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jonka virkatehtäviin kuuluu yhdistelmärangaistukseen tuomitun vangin valvonta-ajan valmistelu, valmistelua varten arvio vangin riskistä syyllistyä väkivaltarikokseen.

Ilman potilaan suostumusta potilasrekisteristä voidaan luovuttaa Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa oleville terveydenhuollon ammattihenkilöille heidän terveyden- tai sairaanhoidon tehtävissään välttämättömät tiedot.

Rikosseuraamuslaitoksen muulle henkilöstölle kuin terveydenhuollon ammattihenkilöille voidaan ilman rekisteröidyn kirjallista suostumusta ilmaista vain sellaisia 1 momentin 1 ja 2

kohdassa tarkoitettuja tietoja, joista ei ilmene sairauden laatu eikä muu terveydentilan tai hoidon yksityiskohta.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun asiakasarviointiyksikön laatiman väkivalta- tai seksuaalirikokseen syyllistymisen riskiä koskevan arvion johtopäätöksistä saa luovuttaa kirjallisen lausunnon yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalle tai rikosseuraamuskeskuksen työjärjestyksessä määrätylle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle suunniteltaessa ja toteutettaessa arvion edellyttämää ehdonalaisen vapauden valvontaan sisältyvää toimintaa.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä varten saa luovuttaa myös tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 37 §:ssä tarkoitettuun rikosasian vastaajan mielentilan tutkimukseen perustuvaan lausuntoon sisältyvästä arviosta siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

10.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 25 luvun 6 §,
sellaisena kuin se on laissa 230/2022, seuraavasti:

25 luku

Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen

6 §

Vangittu taikka vankeusrangaistusta tai muuntorangaistusta suorittava henkilö saa rikosasiassa ilmoittaa tyytymättömyyttä vankilan johtajalle. Jos tyytymättömyyden ilmoittamisen määräaika päättyy tällaisen henkilön ollessa oikeudenkäynnin tai vanginkuljetuksen vuoksi rangaistuslaitoksen ulkopuolella, hän saa ilmoittaa tyytymättömyyttä vankilaan saapumisensa jälkeisenä päivänä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

11. Lakiehdotus hylätään

12.

Laki

Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetun lain (/) 15 §:n 1 momentti seuraavasti:

15 §

Yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa ja oikeus saada ja luovuttaa tietoa

Vankeuslain (767/2005) 5 luvun 8 §:ssä tarkoitetun päiväjärjestyksen valmistelee Rikosseuraamuslaitos yhteistyössä vankilan perheosaston henkilökunnan kanssa, ja sen vahvistaa vankilan johtaja. Lastensuojelun toteuttamiseksi järjestetään neuvotteluja lastensuojelulain 31 §:n mukaisesti. Jos vanhemman tilanteessa tapahtuu muutoksia, jotka saattavat edellyttää lapsen asiakassuunnitelman tarkistamista, vankilan johtajan on viipymättä ilmoitettava asiasta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia seurataan tarkoin, ja jos aihetta ilmenee, ryhdytään viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin. Seurata tulee uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia muun muassa koulutettujen vartijoiden määrään, koulutuksen ja osaamisen laatuun sekä opiskelijoiden asemaan eri koulutusväylillä. Myös työpaikkaohjaajien osaamista ja mahdollisuuksia ohjata opiskelijoita tulee seurata. Niin ikään Rikosseuraamusalan

koulutuskeskuksen taloudellisten resurssien riittävyyttä sekä uudistuksen vaikutuksia rikosseuraamusalan veto- ja pitovoimaan sekä koulutusyhteistyöhön, opintopolkujen jatkumoihin sekä TKI-toimintaan tulee seurata. Seurattava on myös Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen hallintoa koskevien muutosten toimivuutta ja vaikutuksia. Edellä mainituista seikoista tulee antaa lakivaliokunnalle selvitys vuoden 2030 loppuun mennessä.

Helsingissä 23.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Jessi Jokelainen vas
jäsen Anette Karlsson sd
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen erk
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Juha Viitala sd
Joakim Vigelius ps (osittain)
varajäsen Sami Savio ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila

Vastalause 1

Perustelut

Vasemmistoliitto ja vihreät pitävät tärkeinä rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmää koskevan uudistuksen tavoitteita riittävän, koulutetun, kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön saamisesta Rikosseuraamuslaitoksen palvelukseen sekä koulutusjärjestelmän kehittämisestä muuttuvaan toimintaympäristöön ja osaamisvaatimuksiin. Katsomme kuitenkin, että 2. lakiehdotuksen mukainen uusi laki rikosseuraamusalan tutkinnosta ei vastaa näihin tavoitteisiin kestävällä tavalla.

Esityksen mukaan rikosseuraamusalan tutkinnon nykyisten koulutusjärjestelyjen ohella otettaisiin käyttöön järjestely, jossa jonkin muun ammatillisen koulutuksen jo suorittaneet, Rikosseuraamuslaitoksessa vartijan määräaikaisessa virassa työskentelevät voisivat työn ohessa suorittaa kyseisen tutkinnon. Opetuksen painopisteen siirtäminen voimakkaasti työssäoppimiseen tämän ehdotetun työssäoppimismallin mukaisesti uhkaa heikentää koulutuksen laatua ja samaan aikaan vaikeuttaa vankiloiden ydintehtävien hoitoa.

Vankimäärän voimakas ja tietoisten kriminaalipoliittisten valintojen seurauksena yhä jatkuva kasvu on vaikeuttanut vankiloiden työtä ja heikentänyt niin vankiloiden henkilöstön kuin vankien kokemaa turvallisuutta. Ylitäysissä vankiloissa on haasteita jopa perustoimintojen, kuten ulkoilujen, järjestämisessä turvallisesti. Tilanne uhkaa paitsi turvallisuutta ja vankien hyvinvointia, myös vankeuden keskeisenä tavoitteena olevan kuntoutuksen ja rikoksettomaan elämään valmentamisen toteutusta.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaympäristö on viime vuosina muuttunut myös vankiloiden turvallisuusuhkien monimuotoistuessa, järjestäytyneen ja kansainvälisen rikollisuuden vaikutuksen kasvaessa ja päihteisiin liittyvän rikollisuuden vahvistuessa.

Tällaisessa tilanteessa vankiloihin tarvitaan kipeästi lisää osaavaa henkilökuntaa. Työssäoppimismalli ja koulutuksen hajauttaminen eri vankiloihin kuitenkin uhkaisi koulutuksen laatua ja sitoisi vankiloiden valmiiksi riittämättömiä resursseja työssäoppijoiden ohjaukseen ydintehtävien, kuten turvallisuuden takaamisen, sijaan. Koulutuksen vastuun siirtäminen vankiloille on näissä oloissa epärealistista ja kohtuutonta.

Vankiloiden yliasutus ja turvallisuusuhat korostavat entisestään henkilöstön laadukkaan ja riittävän koulutuksen merkitystä. Vanginvartijan tehtäviin kuuluu voimankäyttöä, tarkastus- ja turvaamistoimivaltuuksia ja muuta merkittävää julkisen vallan käyttöä. Esimerkiksi perus- ja ihmisoikeuksien tuntemus, kyky ammattietiikan mukaiseen toimintaan myös kuormittavissa tilanteissa sekä vankien oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun turvaaminen ovat työssä keskeisiä. Tämän vuoksi koulutuksen ei tule olla pirstaleista tai alueittain vaihtelevaa, vaan sen tulee luoda laadukas, yhtenäinen ammattiperusta ja yhteiset toimintamallit koko organisaatioon. Työssäoppimisväylän laajentaminen ei tue koulutuksen tasalaatuisuutta.

Valiokunnan mietintö LaVM 17/2026 vp
Vastalause 1

Vankiloiden nykytilanteen ongelmana eivät ole koulutusjärjestelmän perusratkaisut, vaan henkilöstö- ja turvallisuustilanteen heikkeneminen, jonka ratkaisuksi ei voida perustellusti tarjota koulutuksen keventämistä tai siirtämistä vankiloiden kannettavaksi.

On myös todellinen ongelma, että vankiloissa toimii nykyisin runsaasti vartijoita ilman alan tutkintoa. Esitys ei kuitenkaan ole vastaus tilanteeseen, vaan koulutetun henkilöstön tarpeeseen on vastattava opiskelijoiden sisäänottomäärää kasvattamalla ja koulutuksen resursseja vahvistamalla.

Koulutuksen laadun vaarantamisen lisäksi hallituksen esitys saattaa heikentää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta. Osa opiskelijoista saisi opiskelun aikana palkkaa, osa ei. Uudistuksen myötä on myös epäselvää, miten opiskelijoiden opintososiaaliset etuudet jatkossa määräytyisivät.

Valiokunnan mietinnössä tunnistetaan, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskukseen kohdistetut muutokset ovat merkityksellisiä ja kaventavat sen päätösvaltaa. Enemmistö valiokunnan kuulemista asiantuntijoista suhtautui kriittisesti koulutuskeskuksen asemaa koskeviin muutoksiin sekä koulutuskeskuksen johtokunnan lakkauttamiseen, jonka katsottiin aiheuttavan jopa oikeusturvan vaarantumista. Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että myös koulutuksen tutkimus- ja kehittämistehtävä tulisi järjestää selkeästi. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asema koulutuksen järjestäjänä tulisi turvata ja koulutuskeskuksen oma tutkimus- ja kehittämisvelvoite tulisi säilyttää. Koulutusta ei voida järjestää ilman tutkimustyötä, johon sisällöt pohjautuvat. Valiokunta katsoo lausunnossaan, että koulutuskeskuksen ja rikosseuraamusalan koulutuksen monipuolisen asiantuntijuuden turvaamiseksi on aiheellista perustaa laajapohjainen yhteistyöelin ja esittää säädettäväksi koulutuskeskuksen yhteydessä toimivasta neuvottelukunnasta. Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että uuden rakenteen luomisen ja käynnistämisen sijaan tarkoituksenmukaisempi ratkaisu olisi jo olemassa olevan ja hyvin toimivan koulutuskeskuksen johtokunnan toiminnan säilyttäminen nykymuotoisena. Vihreät ja vasemmisto huomauttavat, että koulutuksen kehittäminen, opetussuunnitelmatyö ja tutkintokokonaisuuksiin liittyvät päätökset tulisi säilyttää koulutuskeskuksella. Koulutusta koskevaa päätöksentekoa ei tulisi keskittää yhdelle koulutuskeskuksen ulkopuoliselle ihmiselle, vaan säilyttää laajempi harkinta. Esitys päättää koulutusyhteistyö Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa ilman korvaavaa ratkaisua ei ole useiden asiantuntija-arvioiden mukaan kestävällä pohjalla. Koulutusyhteistyö Laurean kanssa ja siihen liittyvä mahdollisuus jatkaa opintoja korkeakoulututkinnossa on ollut omiaan lisäämään alan veto- ja pitovoimaisuutta.

Rikosseuraamusalan koulutuksen uudistamista ei saisi toteuttaa pelkkänä lyhyen aikavälin henkilöstötarpeen täyttävänä ratkaisuna. Rikosseuraamusalan koulutusta on tarkasteltava osana suomalaista koulutusjärjestelmää ja koulutus on rakennettava pedagogisesti laadukkaaksi ja sellaiseksi, että se takaa riittävät valmiudet ja kelpoisuuden myös esimerkiksi jatko-opintoihin.

Uudistamisen painopiste tulisi siirtää koulutusjärjestelmän heikentämisestä sen vahvistamiseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö LaVM 17/2026 vp
Vastalause 1

että 1. sekä 3.—10. ja 12. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 2. lakiehdotus hylätään,

että 11. lakiehdotus hylätään mietinnön mukaisesti ja

että hyväksytään yksi lausuma (***Vastalauseen lausumaehdotus***).

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin rikosseuraamusalan koulutuksen aloituspaikkojen lisäämiseksi, koulutuksen resurssien ja laadun varmistamiseksi sekä Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön lisäämiseksi vankiloiden turvallisuuden ja vankeuden tavoitteiden edellyttämälle tasolle.

Helsingissä 23.6.2026

Jessi Jokelainen vas
Mari Holopainen vihr

Vastalause 2

Perustelut

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämiselle on tarve. On tärkeää, että Rikosseuraamuslaitoksen palvelukseen saadaan riittävästi koulutettua ja kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä.

Emme kuitenkaan pidä 2. lakiehdotusta hyväksyttävänä esitetyssä muodossa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen johtokunnan lakkauttamista ja johtokunnan tehtävien siirtämistä Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaisille virkamiehille. Lakivaliokunnan mietintöluonnoksessa johtokunnan lakkauttamiseen liittyviä huolia on pyritty huomioimaan ehdottamalla koulutuskeskuksen yhteyteen neuvottelukuntaa.

Katsomme, ettei neuvottelukunta ole riittävä korvaamaan nykyistä johtokuntaa. Johtokunnalla on nykyisin keskeinen tehtävä koulutuskeskuksen toiminnan kehittämisessä, seuraamisessa ja tukemisessa sekä sille säädettyjen oikaisuvaatimusten ja muiden asioiden ratkaisemisessa. Neuvottelukunnalla ei olisi vastaavaa asemaa koulutuskeskuksen päätöksenteossa, koulutuksen kehittämisessä eikä opiskelijoiden oikeusturvaan liittyvien asioiden käsittelyssä.

Asian käsittelyssä on kiinnitetty huomiota pedagogisen osaamisen, koulutuksen tasalaatuisuuden sekä opiskelijoiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen aseman turvaamiseen. Nämä näkökohdat puoltavat sitä, että Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen johtokunta ja sen nykyiset tehtävät säilytetään.

Lakiehdotukseen sisältyvä työssäoppimismalli voi osaltaan parantaa koulutuksen saavutettavuutta. Koulutusjärjestelmän kehittämisen yhteydessä on kuitenkin samalla turvattava Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asema, koulutuksen pedagoginen kehittäminen ja opiskelijoiden oikeusturva. Koska valiokunnan mietintö ei turvaa johtokunnan säilymistä, 2. lakiehdotusta ei tule hyväksyä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1. sekä 3.—10. ja 12. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina ja

että 2. lakiehdotus hylätään ja

että 11. lakiehdotus hylätään mietinnön mukaisesti.

Valiokunnan mietintö LaVM 17/2026 vp
Vastalause 2

Helsingissä 23.6.2026

Elisa Gebhard sd
Anette Karlsson sd
Juha Viitala sd